

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMACHT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen :

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Majoor der Infanterie.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein van den Generalen Staf.

M. R. H. CALMEIJER, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.

P. W. PIETERS, Ritmeester der huzaren, adjudant van den Directeur Hoogere Krijgsschool.

A. ETERMAN, Eerste-luitenant der artillerie, Lid der Commissie van proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 117783. Postrekening 44715

Abonnement f 2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f 12.50 per jaar. Losse Nummers f 1.—

104de JAAR No. 12 NADRUK VERBODEN DECEMBER 1935

INHOUD.

	Pag.
De verdediging tegen vechtwagens in den bewegingsoorlog (Meeningen van anderen)	506
Beoefening van het Tuchtrecht in de Weermacht.....	510
De oorlog van morgen, door M. R. H. CALMEIJER.....	515
Tactische prijsvragen	520
De winteroefeningen in het Noorden van Zweden, door L. C. CNOPIUS	522
Zooals het vroeger was, door FR. DE WITT HUBERTS	527
Nieuwe uitgaven	531 en 536
Adviezen en Inlichtingen	532
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	540
Uit de Vakpers	547

MOORMAN' PERIODIEKE PERS N.V. - 's-GRAVENHAGE - 1935

DE VERDEDIGING TEGEN VECHTWAGENS IN DEN BEWEGINGS- OORLOG ¹⁾

MEENINGEN VAN ANDEREN

I.

Het artikel van luitenant KONING in de M. S. van November 1935, geeft ons aanleiding tot enkele korte opmerkingen.

Schr. maakt n.o.m. ten onrechte een tegenstelling tusschen de meening betreffende de verdediging tegen vechtwagens van generaal BARRARD en die van generaal VON EIMANNBERGER. Uit zijn artikel blijkt weliswaar dat generaal BARRARD voorstander is van het gebruik van „chars-anti-char” om een vijandelijken vechtwagenaanval op afdoende wijze op te vangen en te breken, *nadat het den vijand mocht zijn gelukt de hws. te doorbreken*, doch hiermede achten wij vechtwagenbestrijding in de hws., door anti-vechtwagenkanonnen, niet uitgesloten!

BARRARD spreekt over vechtwagenbestrijding *achter* de hws., VON EIMANNBERGER over bestrijding *in* de hws. Verzet BARRARD zich dan tegen bestrijding *in* de hws. door andere middelen? Het eerste sluit het laatste toch niet uit?

Wat wil Schr.? De afweer tegen vechtwagens uitsluitend opdragen aan „chars-anti-char”, of mede aan anti-vechtwagengeschut?

Het valt ons in dit verband op dat Schr. bij de opsomming van de bestaande vechtwagenbestrijdingsmiddelen slechts spreekt over normale infanteriemunitie en meer speciale door de infanterie bediende zwaardere vechtwagenbestrijdingsmiddelen met kernkogels, die tijdens den wereldoorlog niet veel hadden te beteekenen, doch het stilzwijgen bewaart over antivechtwagenkanonnen.

Aan de onderzijde van pag. 475 zegt Schr.:

„Ten opzichte van anti-vechtwagen-strijdmiddelen zijn wij echter zeer misdeeld. Slechts 4, zegge en schrijve vier, stukken 6 Veld per regiment. Dit is zoo goed als niets. *Willen wij in het open veld niet weggevaagd worden, dan zal onze actieve vechtwagenbestrijding zeer belangrijk moeten worden uitgebreid.*”

Doch wat verstaat hij onder uitbreiding van actieve vechtwagenbestrijding?

Wil Schr. de verdediging *uitsluitend* opdragen aan „chars-anti-char” (uit een oogpunt van de „économie des forces” acht Schr. het aanwenden van dezelfde strijdmiddelen bij aanval en verdediging voordeelig) dan stellen wij ons geheel aan de zijde van generaal VON EIMANNBERGER. N.o.m. moet bij een vijandelijken aanval den tegenstander vòòr alles het binnendringen in de hws. worden belet, derhalve moet hem vòòr de frontlijn een onher-

¹⁾ Zie De Militaire Spectator 1935, blz. 471.

roepelijk halt kunnen worden toegeroepen. Wij vragen ons af *hoe dit, in onze veelal weinig overzichtelijke terreinen moet geschieden, door vechtwageneenheden opgesteld achter de stoplijn, c.q. zelfs achter de hws.*

Uit het verloop van een vechtwagenaanval, ons door Schr. geschilderd, moge blijken, dat de vijandelijke vechtwagens uit hun uitgangsstelling binnen 2 minuten de frontlijn en binnen 7 minuten de stoplijn kunnen bereiken.

Het afsluitingsvuur van de artillerie (vòòr de frontlijn) zal volgens Schr. veelal *geen gelegenheid* hebben om *op afdoende wijze* tegen de vechtwagens op te treden.

Aangezien Schr. nu de verdediging door „chars-anti-char” eerst achter de stoplijn, c.q. achter de hws. wil organiseeren, dus in het algemeen *in terreinen van waar in de meeste gevallen het direct onder vuur nemen van vijandelijke vechtwagens vòòr de frontlijn niet mogelijk is*, zal practisch iedere vechtwagenaanval succes hebben, althans onze frontlijn doorbreken.

Indien men echter op het behoud van de frontlijn prijs stelt, zal de bestrijding van vechtwagens in de eerste plaats dienen te geschieden door *vuurorganen opgesteld in de strook der voorcompagnieën*, dus in het algemeen vanuit de voorste lijn.

In de door Schr. greschetste oplossing wordt zonder meer het *voornaamste gedeelte* der hws. prijsgegeven, terwijl toch het behoud van die strook *het doel* van de verdediging is.

Aangezien Schr. van meening is, dat het gevaarlijkste bestrijdingsmiddel van den vechtwagen het kanon is, daar dit door het rechtstreeksche schot een vechtwagen buiten gevecht kan stellen, en het nadeel van elke verdediging, dat een deel der middelen niet aan den strijd kan deelnemen — omdat zij zijn ingezet op een frontgedeelte dat niet wordt aangevallen — o.i. in den koop moet worden genomen, zou n.o.m. de meest afdoende oplossing zijn *het bestrijden van vechtwagens in de eerste plaats op te dragen aan organiek bij de infanterieregimenten in te deelen anti-tank kanonnen* en niet aan vechtwagens, die een uitgesproken aanvalsmiddel zijn en in de verdediging niet alleen een zeer kostbaar, doch tevens een in voorste lijn moeilijk te maskeeren wapen vormen.

Aangezien een *aanval* op een goed georganiseerden en bewapenden tegenstander, zonder gebruik te maken van vechtwagens, in vele gevallen weinig kans van slagen zal hebben, zullen wij *vechtwagens als aanvalsmiddel* niet kunnen missen en alsdan zullen deze, indien wij in de verdediging worden gedrongen, een zeer waardevolle vuurreserve kunnen vormen en wel op de wijze als door Schr. in zijn artikel werd aangegeven n.l. voor het organiseeren van een verdedigend vuurfront in de strook der grootere reserves. Vòòr alles moet onze infanterie echter in voorste lijn van een deugdelijk afweermiddel (aan handgranaten hechten wij niet veel waarde), in den vorm van een anti-tank kanon, worden voorzien, want *momenteel* is onze infanterie tegen vechtwagens practisch weerloos en zonder anti-tank kanonnen, doch met achter de stoplijn c.q. de hws. opgestelde vechtwagens, zou een groot gedeelte van die infanterie dit blijven.

J. F. VAN KERVEL,
Eerste-luitenant der Grenadiers.

II.

„De vechtwagenbestrijding moet berusten op in de hws. opgesteld anti-vechtwagensgeschut”. (Generaal VON EIMANNSBERGER).

Met deze uitspraak is de strekking van dit wederwoord op het artikel van den Eerste-luitenant B. KONING in De Militaire Spectator van November j.l. voldoende weergegeven.

Wij meenen goed te doen, reeds dadelijk de voornaamste argumenten voor deze uitspraak, welke deels hun grond vinden in uitlatingen van genoemden Schr. (luit. KONING), op te sommen:

1e. *Het organiseeren van een anti-vechtwagenfront van „chars-anti-char” van voldoende kracht (diepte) achter alle, voor vechtwagens bruikbare, frontdeelen, komt ons onuitvoerbaar voor.*

Deze wijze van bestrijding zal dus moeten geschieden door het inzetten van organen in de hand van de commandanten der groote eenheden. Waar Schr. evenwel opmerkt dat de doorbreking van een hws. door ongestoorde vechtwagens een kwestie van minuten is, zullen de „chars-anti-char” veelal te laat op de betrokken punten aankomen en eerst hun tegenactie kunnen aanvangen nadat het onheil reeds is geschied. Bovendien wordt dit dan een strijd in het open veld, waarbij de minderheid steeds het onderspit zal moeten delven.

2e. *Gezien het korte tijdsbestek waarin moet worden gehandeld, is van een ingrijpen van de artillerie tegen vechtwagens noch voor de frontlijn, noch voor de stoplijn iets te verwachten.* De groote waarde van de art. voor de bestrijding van vechtwagens vindt zijn grond in het feit, dat de aanvallende vechtwagens mede en extra „profiteeren” van de voorbereide afsluitingsvuren voor genoemde lijnen. Het ontketenen van deze art. vuren met voldoende dichtheid tegen vechtwagens in een tijdsbestek van minuten, achten wij echter uitgesloten.

3e. *Het volkomen weerloos laten van de infanterie tegen vechtwagens achten wij uit een moreel oogpunt onaanvaardbaar.*

Wat moet er van de verdediging van de hws. terecht komen, indien de voorcompagnieën werkeloos moeten toezien dat de vechtwagens de verdediging in hun rug ongestoord desorganiseeren door de vernietiging van commandoposten (van B. Cn. en R. Cn.), opstellingen zware inf.-wapenen, verbindingen enz., waarvan zij nog alles verwachtten?

4e. *De verdediging van een terreinstrook berust op de organisatie van vuur over de volle diepte van die strook (vps., hws. en strook der reserves).*

De verdediging tegen vechtwagens maakt op dezen regel geen uitzondering. Organen, die niet uitgerust zijn met speciaal daartoe geëigende wapenen, hebben, ongeacht hun sterkte en de diepte van hun opstelling, voor de verdediging tegen vechtwagens geringe waarde.

Uit het bovenstaande volgt dat wij de meening zijn toegedaan, dat de verdediging tegen vechtwagens moet berusten op een voldoende aantal, in breedte en diepte opgestelde vuurorganen (speciaal geëigend voor de bestrijding van vechtwagens).

De bedoeling van den verdediger is om den tegenstander vóór de frontlijn tot staan te brengen, of hem na het binnendringen in de hws. zoodanig te verzwakken, dat zijn aanval vastloopt. Indien we evenwel 's vijands vechtwagens onvoldoende belemmerd de vrije hand laten in de hws., dan zal de verdediging

van deze strook een dusdanigen schok krijgen, dat de vijandelijke infanterie, die achter de vechtwagens volgt, een gemakkelijke taak vindt en om dit te bereiken zendt de vijand juist de vechtwagens uit. Het opvangen der vechtwagens achter de hws. kan dan wellicht nog nut hebben, doch kan voor het behoud van de hws. tegenover 's vijands hoofdstrijdkrachten niet meer baten.

De kwetsbare centra's achter de verdedigingsstrook moeten eveneens in voldoende mate van anti-vechtwagen-wapenen zijn voorzien. Zoolang er evenwel in de verdedigingsstrook nog geen overbodige luxe van deze wapenen is, zullen zij zich tevreden moeten stellen met passieve middelen en met de vrijgekomen kanonnen van 6 veld, die dan door hun talrijker inzet op beperkte ruimte aan waarde winnen.

Is aan bovengestelde eischen voldaan, dan kan het bezit van *vechtwageneenheden, in de hand van de commandanten der groote eenheden, om op te treden tegen doorgedrongen vechtwagens*, zooals de schrijver zich dat voorstelt, den toestand belangrijk begunstigen.

Uit het voorgaande mag niet de conclusie worden getrokken, dat wij, na het nemen van bovengenoemde maatregelen, het dringen van vechtwagens in of door de hws. uitgesloten achten. Integendeel! Vooral de snelle, los van de infanterie optredende, vechtwagens zullen door hun snelheid en verrassend optreden, veelvuldig kans zien ver door te dringen. Door hun geïsoleerd optreden zullen zij echter door de in de diepte opgestelde afweerorganen worden opgevangen, zonder het verdedigingssysteem ernstig te schaden. „Les chars légers, à un emploi isolé, sans soutien des autres armes, risquent gros jeu.” (Majoor PERRÉ; R. I., Juli 1934).

De vechtwagens, welke in nauw verband met de infanterie optreden (middellbare en zware) moeten door de organen welke nabij de frontlijn zijn opgesteld, worden opgevangen. Deze vechtwagens zijn niet alleen minder snel, doch zullen tevens, willen zij aan hun taak voldoen, veelvuldig heen en weer moeten rijden om zich tegen belangrijke verdedigende inf.-organen te richten. Van minutenwerk is dan geen sprake meer.

De infanterieorganen zullen op hun beurt moeten trachten de aanvallende infanterie op te houden, om zodoende de vechtwagens te isoleeren en ze als prooi aan de afweerorganen voor te zetten. Opstelling in elkanders nabijheid is dus gewenscht.

Ten slotte zij opgemerkt, dat ook wij het ideaal zouden vinden bovengenoemde afweerorganen alle volledig gepantserd (desgewenscht als „chars-anti-char”, indien ruim zicht en zijdelingsch schootsveld zijn verzekerd) vóór (vps), in en achter de hws. op te stellen. Zoolang dit evenwel een hersenschim is, zullen wij het moeten zoeken in wapenen van geringen omvang, in maskeering, zoo goed mogelijk dekking en verrassende vuuropening.

J. G. WARRINGA,

Eerste-luitenant der infanterie.

Naschrift van de redactie. Het is ons een voorrecht te kunnen aankondigen dat in de Januari-aflevering een bijdrage zal worden opgenomen van Generaal der artillerie b. d. Ing. L. ridder VON EIMANNSBERGER, waarin deze zijn denkbeelden betreffende de onderwerpelijke aangelegenheid nader uiteenzet.

BEOEFENING VAN HET TUCHTRECHT IN DE WEERMACHT

Prijsvraag nr. 12 — opgegeven in de Octoberaflevering 1935 — heeft, gerekend naar het groote getal ingekomen oplossingen, de belangstelling gehad, welke het gestelde, aan de practijk ontleende geval verdient. Nochtans is het getal in den troep dienende officieren, dat zich aan de beantwoording van de voor hen weder in de eerste plaats van practisch belang zijnde vraag heeft gezet, tot onze teleurstelling beneden onze verwachting gebleven.

Het zou voor onze Redactie een groote voldoening wezen en de Tucht-rubriek zou nog beter aan haar doel beantwoorden, wanneer, meer dan tot nu toe, de in den troep dienende officieren, die dagelijks voor de gevallen, welke wij stellen, kunnen komen te staan, van de door hen wenschelijk geachte oplossing van het voorgelegde geval zouden doen blijken. Mogelijk zouden ook hogere chefs, door aanmoediging van de officieren in hun dienstkring en door behandeling van de oplossingen bij de voortgezette opleiding, in dit opzicht stimuleerend willen medewerken!

Verscheidene inzenders doen hun antwoord voorafgaan door een beschouwing nopens de verschillende redenen, eventueel ook van physieken aard, welke den gestrafte tot het weigeren om voedsel tot zich te nemen zouden kunnen hebben geleid. Het is echter onze bedoeling geweest, het geval te schetsen als weigeren uit ontevredenheid, welke omstandigheid wij hadden gehoopt, dat uit onze toevoeging („*hongerstaking*”) voldoende zou zijn tot uiting gekomen.

Enkele inzenders vestigen er voorts onze aandacht op, dat niet de wachtcommandant, maar de eerste-officier van de week het politierapport opmaakt. Inderdaad: in het gestelde geval hadden de woorden „op het politierapport” beter achterwege kunnen blijven!

De keuze uit verscheidene, naar ons oordeel goede antwoorden is ons niet gemakkelijk gevallen; wij hebben gemeend de in uitzicht gestelde prijs te moeten toekennen aan den eerste-luitenant van het 2e Regiment veldartillerie P. T. A. GOOSSENS, aan wiens adres wij met veel genoegen het boekwerk „De practijk van het militaire tuchtrecht” hebben gezonden en wiens antwoord wij hieronder, voorzien van enkele kantteekeningen onzer zijds, ter algemeene kennis brengen.

„Alvorens tegen den hierboven genoemden soldaat disciplinaire maatregelen te nemen, zal de tot straffen bevoegde meerdere zich allereerst moeten overtuigen, in hoeverre de weigering van voedsel tot zich te nemen berust op ongesteldheid, dan wel op opzettelijke onwilligheid. Hiertoe zal hij aan den dienstdoenden officier van gezondheid verzoeken een onderzoek dienaangaande in te stellen en tevens de noodige maatregelen te willen treffen, dat de gezondheid van den betrokkene — voor zooveel mogelijk — niet wordt geschaad.

Nadat uit het rapport van den officier van gezondheid is gebleken, dat men inderdaad te doen heeft met een geval van hongerstaking, zal het arrest niet worden opgeheven, doch zal aan den militairen geneeskundigen dienst worden overgelaten, welke maatregelen er in het belang van de gezondheid van den betrokkene moeten worden genomen, waarbij naar alle waarschijnlijkheid na enkele dagen tot kunstmatige voeding zal moeten worden overgegaan, hetgeen een voor den betrokkene zeer onaangename behandeling is ¹⁾.

Nadat gebleken is, dat het niet tot zich nemen van voedsel door den soldaat, een uiting is van onwilligheid, blijkt tevens, dat de soldaat zich schuldig maakt aan overtreding van art. 20, eerste lid, van het Reglement betreffende de krijgstucht.

Daar uit de handelwijze van den soldaat ook naar voren komt, dat hij er op uit is om zoo veel mogelijk lijdelijk vezet te plegen en moeilijkheden te veroorzaken, waarbij hij blijken geeft tot de onwilligen en stijfhoofdigen te behoren, die in een tuchtklasse tot hun plicht dienen te worden gebracht, zal de tot straffen bevoegde meerdere het gezag op de beste wijze dienen, door dezen soldaat te straffen met plaatsing in een tuchtklasse.

Strafreden: Zich onvergenoegd betoond over den dienst in het algemeen door tijdens het ondergaan van hem opgelegd streng arrest te weigeren voedsel tot zich te nemen ²⁾.

¹⁾ Vooropstellende dat — zooals wij hiervóór reeds opmerkten — vaststaat, dat aan de hongerstaking ontevredenheid ten grondslag ligt, zouden wij met het invoeren van medische hulp om te waken voor 's mans gezondheidstoestand nog maar geen haast maken. Iets anders is het, wanneer het mogelijk is om met medewerking van den militairen geneeskundigen dienst maatregelen te nemen, welke aan het ongewenschte optreden van den arrestant snel een einde kunnen maken.

Op de taak, welke in laatstbedoeld opzicht aan den militairen geneeskundigen dienst kan ten deel vallen, komen wij aan het einde van onze sloibeschouwingen uitvoerig terug.

²⁾ Een onmiddellijk verhoor van den arrestant door den compagniescommandant ligt voor de hand. Wanneer hij daarbij door dien commandant is gewezen op de mogelijkheid om over de niet naar den zin zijnde straf beklag in te brengen en op hetgeen hem bij volharden in zijn aangenomen houding eventueel te wachten staat, kan mogelijk reeds worden bereikt, dat de delinquent op de dwalingen zijns weegs terug komt en zijn verzet opgeeft. Zoo niet, dan zouden wij toch met het opleggen van de door inzender toegedachte — en in dit geval ook door ons bij uitstek doelmatig geachte — straf van plaatsing in de Tuchtklasse nog even wachten, in elk geval tot na den eerstvolgenden wederom geweigerden maaltijd.

Intusschen vestigen wij de aandacht op enkele noodzakelijke maatregelen, welke inzender wellicht naar voren had kunnen brengen:

- 1°. zorgen voor strenge afzondering van den arrestant, opdat naar buiten van zijn handelwijze niets blijkt, alzoo — in verband met zijn misdrijving — ook niet luchten (zie art. 23(4) I.D.K.L., deel A), geen aanraking met soldaten van de wacht; in dergelijke gevallen verliest de zaak voor den delinquent veelal haar belang, wanneer bij de kameraden van zijn „slinkheid” niets blijkt, terwijl op die wijze ook wordt voorkomen, dat de anti-militaire stroomingen aan het geval „luister” gaan bijzetten;
- 2°. strengste waarborgen tegen slinksche verstrekking (en nuttiging!) van voedsel (zie ook art. 23(1) I.D.K.L., deel A);
- 3°. drinkwater — behoudens indien wordt overgegaan tot de geneeskundige behandeling, waarop wij aan het einde van onze sloibeschouwingen terug komen — en, tot aan de verstrekking van den eerstvolgenden warmen maaltijd, brood (gesneden en het getal sneedjes geteld en door den wachtcommandant genoteerd) ter beschikking van den arrestant laten;
- 4°. controleeren of van de te verstrekken warme maaltijden inderdaad niets wordt genuttigd (dus of toezicht van den wachtcommandant zoolang die maaltijd ter beschikking van den arrestant is, of de verstrekte hoeveelheid tevoren wegen en dit gewicht na de weigering om te eten, controleeren);
- 5°. het opdragen van werkzaamheden in de strafkamer, bij voorkeur dezulke, welke lichamelijke inspanning vereischen, bijv. het witten van de cel.

Uit het verhoor van den verdachte zal naar voren komen of de woorden „over den dienst in het algemeen” in de concept-omschrijving van de strafreden, wellicht nog wijziging vereischen.

Intusschen zal de tot straffen bevoegde meerdere zich door den officier van gezondheid op de hoogte laten houden van den gezondheidstoestand van den soldaat. Hij zal dezen laatsten er op wijzen, dat als hij doorgaat met zijn hongerstaking en daardoor zich opzettelijk tijdelijk of voorgoed in een toestand brengt, waarin het onmogelijk is zijn dienstverplichtingen te vervullen, hij zich schuldig maakt aan het misdrijf van art. 101 W. v. M. S.

Volhardt de soldaat in zijn hongerstaking en is tijdelijke ongeschiktheid voor den dienst als gevolg daarvan geconstateerd door den officier van gezondheid, dan zal tegen den betrokkene een krijgsraadzaak worden aanhangig gemaakt, wegens het zich opzettelijk, door een listigen kunstgreep, tijdelijk ongeschikt maken voor de vervulling van zijn dienstverplichtingen".³⁾

Tot zoover luitenant GOOSSENS.

Eervol vermeld verdienen te worden de zeer goede en goede antwoorden, welke werden ingezonden door: den kapitein van den Generalen Staf D. A. VAN HILTEN; de kapiteins der infanterie W. P. LANDZAAT, en E. E. Th. DULFER; den kapitein der Grenadiers J. K. DE VISSER; den kapitein-adjutant der infanterie A. J. R. DE VOS; de eerste-luitenants der infanterie J. HOLTRUST, H. A. VISEUR en P. J. M. EVERS; den eerste-luitenant der Jagers L. T. F. J. S. VAN EMBDEN; den eerste-luitenant der artillerie J. VAN WANING, en den tweede-luitenant der genie J. G. SCHARP.

Met groote waardeering vermelden wij voorts de inzending van een antwoord door den heer J. W. VAN OMMERING, Commies bij het Departement van Defensie. Het antwoord geeft blijk, dat inzender, hoewel hij — naar hij als verontschuldiging aanvoert — de practijk van het militaire tuchtrecht reeds 17 jaar achter den rug heeft, een open oog heeft gehouden voor het belang van de handhaving eener goede krijgstucht.

Enkele inzenders bevelen de toepassing van art. 131 W. v. M. S. (*onttrekken aan een bepaalde soort van dienstverplichtingen*) aan, daarbij steunende op art. 56 W. K. (*ondergaan van straf is te beschouwen als dienst*). Deze zienswijze schijnt ons minder juist, reeds omdat — hoezeer de man dan niet eet — de delinquent in de strafkamer blijft en dus van zich onttrekken aan de tenuitvoerlegging van de straf vooralsnog geen sprake is. Mocht de fysieke toestand op den duur zoodanig achteruitgaan, dat opname in het hospitaal noodzakelijk wordt, dan is 's mans ongeschiktheid van veelomvattender aard dan alleen voor het ondergaan van straf — daargelaten nog dat, indien de arreststraf inmiddels nog niet is verstreken, deze door opneming in het hospitaal niet wordt geschorst — en valt dus uit dien hoofde eerder aan art. 101 W. v. M. S. te denken.

³⁾ Inzender schijnt hier even gederailleerd: art. 101 W. v. M. S. zouden ook wij willen zien toegepast, echter niet in verband met „een listigen kunstgreep”, als hoedanig de openlijke weigering om voedsel tot zich te nemen bezwaarlijk kan worden aangemerkt, doch op grond van het slot van het artikel „zich opzettelijk voor de vervulling zijner dienstverplichtingen ongeschikt maken”, althans de poging daartoe (art. 101 W. v. M. S., j° art. 45 W. v. S.). Het vereischte „opzet” vloeit voort uit het onvermijdelijk gevolg van (tijdelijke) ongeschiktheid voor de vervulling van den dienst, waartoe de voortgezette voedselweigering noodzakelijk moet leiden en op welk gevolg de delinquent door zijn chef is gewezen.

In Frankrijk heeft zich een overeenkomstig geval enkele jaren geleden voorgedaan. M.R.T. XXX, blz. 247 maakt melding van het Vonnis van de militaire rechtbank te Bordeaux, waarbij een militair tot tien maanden gevangenisstraf werd veroordeeld, ter zake van het, uit ontevredenheid, gedurende 14 dagen weigeren eenig voedsel tot zich te nemen, als gevolg waarvan hij in een hospitaal moest worden opgenomen.

Verscheidene inzenders werpen zich op de constructie van opzettelijke ongehoorzaamheid (art. 114 W. v. M. S.), door in overweging te geven, den arrestant te bevelen een hem voorgezetten maaltijd of althans een deel daarvan te nuttigen. Men kan ook van oordeel zijn, dat regelmatig eten wel een dienstbelang, maar nochtans geen dienstverplichting is. Ware het anders, dan zou het toezicht bij de gemeenschappelijke maaltijden op de kamers heel wat stringenter moeten wezen dan thans het geval is, zou niet langer kunnen worden berust in de vrijstelling van menage (zonder contrôle op het elders eten) welke veelal wordt verleend, enz.

Intusschen moet worden toegegeven, dat de zaak, nu het betreft „weigerings uit protest”, er wel anders voorstaat.

De hooggeachte Redactie van het Militair-Rechtelijk Tijdschrift, met ons van oordeel zijnde, dat een vervolging op grond van art. 101 W. v. M. S. meer kans van slagen heeft, brengt onder onze aandacht, dat tijdens den oorlog in Frankrijk, toen daar — anders dan nu; vergel. het slot van onze kantteekening (3) hiervóór — een met ons artikel 101 overeenkomend strafwetartikel nog niet bestond, terwijl opzettelijke ongeschiktmaking voor den dienst daar meermalen voorkwam, de krijgsraden herhaaldelijk deswege de schuldigen met een omweg hebben veroordeeld ter zake van „refus d'obéissance”.

Zooals gezegd, wij zouden aan deze oplossing — zij moge in Frankrijk als noodmaatregel hebben voldaan — onze voorkeur niet schenken.

Voor wie de sanctie wil vinden in art. 114 W. v. M. S. biedt o.i. het door ons in aant. (2) sub 5°, bij het antwoord van luitenant GOOSSENS aanbevolen opdragen van werkzaamheden in de strafkamer, betere kansen. Wanneer aan de door den delinquent, met betrekking tot zijn weigering om te eten, aangenomen houding inderdaad eenige overtuiging ten grondslag ligt, zal hij allicht ook tot het verrichten van bedoelde werkzaamheden niet geneigd zijn.

Buiten beschouwing hebben wij moeten laten de oplossingen van die inzenders, uit wier antwoord viel af te leiden, dat naar hun meening aan het Gezag in het voorgelegde geval geen andere middelen ten dienste zouden staan, dan het inroepen van de hulp van den militairen geneeskundigen dienst.

Met betrekking tot de eventueele geneeskundige behandeling van den „hongerstaker” meenen wij, dat het zijn nut heeft om hieronder plaatsruimte te verleen aan hetgeen daaromtrent in diens antwoord wordt naar voren gebracht door den kapitein DULFER, leeraar aan de School voor reserve-officieren van den geneeskundigen dienst.

„In verband met de behandeling van den militair is art. 25 R. K. van het grootste belang. Dit artikel toch bepaalt dat, *ingeval van ziekte* of lichamelijke gebreken, de militair *verplicht* is zich te onderwerpen aan de genees- of heilkundige behandeling, welke door den officier van gezondheid tot zijn herstel of geschiktmaking voor den militairen dienst wordt noodig geoordeeld. Voor *kunstabwerking* is echter toestemming van den lijder noodig.

Wil bedoelde militair door den geneeskundigen dienst behandeld kunnen worden, dan moet hij in de eerste plaats dus *ziek* zijn. Dit wordt hij door zijn hongerstaking en na een zeker aantal dagen zal de officier van gezondheid, die den man dagelijks onderzoekt, ongetwijfeld een medische indicatie in die richting hebben.

Dan is dus art. 25 R. K. van toepassing, mits het middel dat tegen hongerstakers wordt aangewend, nl. kunstmatige voeding, *geen kunstabwerking* is als bedoeld in art. 25 R. K.

Dit laatste is inderdaad niet zoo, daar art. 25 R. K. op het oog heeft operatief ingrijpen, waarvoor het algemeen gangbare begrip is: het wegnemen van deelen van het lichaam, het inbrengen van zelfstandigheden in het lichaam en het verplaatsen en veranderen van weefseldeelen of van organen, indien deze kunstbewerkingen gepaard gaan met het langs mechanischen weg opheffen (snijden of knippen) van den normalen samenhang der deelen.

Bij beschikking van het H. M. G. van 27 Juni 1913 (Jur. II ad art. 25 R.K. in „De practijk van het militaire tuchtrecht”), werd een behandeling met kwikinspuitingen bijvoorbeeld niet onder kunstbewerking gerekend.

Wanneer de man door den officier van gezondheid dus wordt geacht ziek te zijn, kan de kunstmatige voeding (goedschiks of kwaadschiks) een aanvang nemen. Hiertoe zal de militair echter in het hospitaal dienen te worden opgenomen.

Ingevolge art. 50 W.K. en art. 137 (1) I.D.K.L., deel A en aant. 8 ad art. 50 W.K. in „De practijk van het militaire tuchtrecht”, wordt de straf door het opnemen in het hospitaal *niet* geschorst.

De met streng arrest gestrafte militair blijft dus eerst een gedeelte van zijn arreststraf in arrest onder contrôle van den geneeskundigen dienst. Bij den dienstweigeraar-hongerstaker GROENENDAAL werd eerst na \pm 12 dagen kunstmatige voeding toegepast. Daar het maximum aantal dagen van streng arrest 14 dagen is, kan dus een groot gedeelte van de arreststraf op deze wijze verstrijken.

Men brengt den arrestant echter op al die dagen steeds eten en drinken.

Vervolgens wordt hij op advies van den officier van gezondheid in de ziekeninrichting opgenomen, waar kunstmatige voeding wordt toegepast, wat op zich zelf een zeer onaangename behandeling is”.

Tot zoover kapitein DULFER.

In het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*, nr. 20, eerste helft 1921, deelt de medicus S. VAN MESDAG, gevangenisdokter te *Groningen*, zijn goede ervaringen mede, verkregen door den hongerstaker drinkwater te onthouden. Deze medicus pleegt den delinquent uitsluitend melk voor te schrijven, en alle water uit de cel te houden, behalve voor drinken ongeschikt gemaakt waschwater. Aan den gevangene wordt te kennen gegeven, dat hij, zoodra hij gaat eten, ook weer water kan krijgen. Schr. deelt mede, dat zijn methode steeds tot succes leidt; de betrokkenen houden de weigering om van de melk te drinken slechts korten tijd vol en dan wordt het verlangen naar een teug water zóó sterk, dat ook de voedselweigering wordt opgegeven (zie ook W. v. h. R. nr. 10721).

Art. 34(5) I.D.K.L., deel A, wijst den troepencommandanten den weg om te dezen tot samenwerking met den militairen geneeskundigen dienst te komen.

In W. v. h. R. nr. 10756 levert VAN MESDAG nader een betoog, waaruit blijkt van zijn voorkeur voor de bovenaangegeven methode, boven de toepassing van kunstmatige voeding.

Volledigheidshalve teekenen wij aan, dat de Redactie in haar slotbeschouwing in W. v. h. R. nr. 10760, in verband met de huishoudelijke reglementen, de rechtmatigheid in twijfel trekt om den *gevangene* drinkwater te onthouden.

Voor den krijgstuchtelijken arrestant deelen wij dien twijfel niet (zie art. 22 en 139 I.D.K.L., deel A).

In de Januarië-aflevering 1936 zullen wij Prijsvraag nr. 13, wederom aan de troepenpractijk ontleend, opgeven.

DE OORLOG VAN MORGEN

DOOR M. R. H. CALMEIJER,

Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar H.K.S.

(vervolgd van blz. 465)

III. OVERZICHT VAN DE KRIJGSKUNDIGE STROOMINGEN NA DEN WERELDOORLOG ¹⁾.

Na den wereldoorlog trad, evenals na elken grooten volkerenstrijd, een TIJDPERK VAN OORLOGSMOEHEID in. Met begrijpelijken twijfel vroegen velen zich af, waartoe de krijgskunst diende, indien deze niet meer in staat was tot snelle beslissende operaties, die saneerend werkten in het leven der volkeren, doch leidde tot een vierjarige „*guerre d'usure*”, die eerst eindigde toen een der partijen van uitputting ineenzonk en die een ontredde samenleving achterliet. Insteede van een kunst te zijn, scheen de krijgvoering verworden tot een slagershandwerk, waarbij het er slechts op aan kwam, door een opeenhooping van machines, zooveel mogelijk tegenstanders te dooden. *De machine had den mensch overwonnen!* Deze en dergelijke uitingen kon men in tal van bladen lezen, veelal afkomstig van leeken, doch soms ook van militairen of gewezen militairen, die, gedesillusionieerd, meenden, dat *de krijgskunst op het doode punt* was geraakt.

Zij die zoo spraken en schreven, stonden sterk, want zij konden wijzen op de onbetwistbare feiten van den Wereldoorlog. Naarmate echter over deze gebeurtenissen een meer bezonken oordeel kon worden verkregen en kon worden onderscheiden tusschen oorzaak en gevolg, werden de stemmen luider en luider van hen, die wel is waar toegaven, dat *de krijgvoering op een dood punt* was geraakt, doch meenden dat *dit punt kan worden overwonnen*. Zooals bij elke geestelijke strooming kan men ook hier onderscheiden tusschen de *revolutionairen*, die meenen, dat geheel nieuwe banen moeten worden ingeslagen en de *evolutionairen*, die het overgeleverde en bestaande verder willen ontwikkelen.

De REVOLUTIONAIREN waren en zijn overtuigd, dat de *techniek* in staat is een algeheele omwenteling in de krijgvoering teweeg te brengen en zij willen deze mogelijkheid tot de uiterste consequenties benutten.

Tot hen kan men rekenen:

- a) De Italiaansche generaal DOUHET en zijn school, de predikers van den ZELFSTANDIGEN LUCHTOORLOG;
- b) De verkondigers van de ALMACHT VAN HET CHEMISCHE WAPEN; voornamelijk te vinden onder niet militair geschoolde chemici met hun ook chemisch niet geschoolden aanhang;

¹⁾ De gegeven indeeling der krijgskundige stroomingen is geïnspireerd door die van ROCCO MORETTI in zijn boek „*Come sera la guerra di domani*” (Duitsche vertaling), doch wijkt hiervan op verschillende punten af.

c) De Britsche generaal FULLER met zijn volgelingen, de voorstanders van de VOLLEDIGE MECHANISATIE DER LEGERS.

d) De voorstanders van het kleine voortreffelijk uitgeruste en geschoolde KWALITEITSLEGER, o.m. aangeprezen door den Duitschen generaal VON SEECKT en den Franschen luitenant-kolonel DE GAULLE, welke richting gedeeltelijk samenvalt met die der voorstanders van de volledige mechanisatie.

De EVOLUTIONAIEN erkennen, dat al deze extreme theoriën juiste en waardevolle elementen bevatten, doch zij meenen dat deze leerstellingen elk voor zich te eenzijdig zijn om praktisch te kunnen worden verwezenlijkt. Zij willen *het nieuwe daarom versmelten met het bestaande* om zoodoende te komen tot EEN HARMONISCHE STRIJDMACHT die, zich te land, ter zee en in de lucht kunnende ontplooien, KRACHT AAN MASSA PAART.

Het spreekt vanzelf, dat de militaire geestesrichtingen zich in werkelijkheid niet in zoo scherp gescheiden hokjes laten indeelen als in het vorenstaande is geschied, doch dat er tal van tusschenvormen en combinaties zijn aan te wijzen. Voor een duidelijk overzicht is echter een min of meer schematische verdeeling niet te ontberen.

In beide kampen vindt men voorts propagandisten van DE LEER DER POLITIEK-MILITAIRE OVERROMPELING, de „*attaque brusquée*”, die beoogt een tegenstander te overvallen — hetzij in de lucht, hetzij op den grond of in de drie dimensies — om hem lam te slaan, alvorens het ingewikkeld geheel eener moderne strijdmacht zich heeft kunnen ontplooien.

IV. DE LEER VAN DOUHET VAN DEN ZELFSTANDIGEN LUCHT-OORLOG ¹⁾.

In de jaren 1921—1930 ontwikkelde de sedert overleden Italiaansche generaal DOUHET, de organisator van de Italiaansche luchtvloot, in een reeks meesleepende geschriften de leer van DEN ZELFSTANDIGEN LUCHTOORLOG. Tot een samenvatting van zijn leerstellingen is DOUHET niet meer gekomen, zoodat hier en daar tegenstrijdigheden en onrijpheden vallen op te merken. DOUHET betoogde, dat het luchtwapen, indien niet gebruikt als een hulpwapen van leger en vloot, doch *zelfstandig massaal* ingezet, in staat is snel een beslissende overwinning af te dwingen. De daartoe te organiseren LUCHTMACHT wilde DOUHET bij het begin van een oorlog verrassend inzetten tegen de *vijandelijke vliegparken* om het daar aanwezige materieel (vliegtuigen met hun gronddiensten) te vernielen. Zoover de *vijandelijke vliegtuigen* er desondanks in zouden slagen op te stijgen, moesten deze in het luchtgevecht worden neergeschoten. Was op deze wijze de *heerschappij in de lucht* verkregen, dan moest de *algeheele vernietiging van de vijandelijke luchtsrijdkrachten* worden nagestreefd en moest door het vernielen van de *vliegtuigindustrieën* de materiele aanvulling van deze krachten worden onmogelijk gemaakt. Alsdan zouden de bombardementseskaders de handen vrij hebben om zich te keeren tegen *de bases van leger en vloot*, de oorlogsindustrieën en de stapelplaatsen, tegen het *verkeersnet* waarlangs in dit stadium een druk vervoer plaats vindt van mobiliseerende en concentreerende troepen en van hun levens- en krijgsbehoefden. Mocht het op deze indirecte wijze niet gelukken

¹⁾ Bronnen: VAUTHIER „*La doctrine de guerre du Général Douhet*”; ALLÉHAUT „*Etre prêts*”; ROCCO MORETTI t. a. p.; bijdragen van Kapitein ZEGERS in verschillende jaargangen van het „*Wetenschappelijk Jaarbericht*”.

's vijands weerstandskracht te breken, dan schroomt DOUHET niet, door het voeren van den z.g. ONBEPERKTEN LUCHTOORLOG, over te gaan tot rechtstreeksche terrorisatie van de vijandelijke burgerbevolking, mede door gebruik te maken van *chemische strijdmiddelen*. „Dat mag wreed, onmenschelijk, misdadig zijn”, roept DOUHET uit, „als de noodzaak morgen aanwezig is, zal niemand schromen deze vernietigende slagen toe te brengen”. Uit het feit, dat de oorlog niet meer wordt gevoerd tusschen de Regenten en hun soldeniers, doch tusschen de volkeren, put DOUHET de rechtvaardiging om zich rechtstreeks tegen deze volkeren te keeren.

Om een zoodanige krachtontploffing van de luchtmacht mogelijk te maken als ter uitvoering van het vorenstaande wordt vereischt, wil DOUHET op deze macht het zwaartepunt van de oorlogsvoorbereiding leggen. *Leger en vloot* moeten daartoe worden teruggebracht tot hetgeen strikt noodig is voor de verdediging van het land tegen overvallen op den grond en over zee. Hun taak is feitelijk niet meer dan het *dekken van de basis der luchtmacht*. DOUHET heeft dit uitgedrukt in de formule: „VERDEDIGING TE LAND EN TE WATER, AANVAL IN DE LUCHT”.

DOUHET heeft zijn denkbeelden geïllustreerd door het schetsen van een *denkbeeldig conflict tusschen Frankrijk met België en Duitschland*¹⁾, waarbij laatstgenoemde mogendheid optreedt volgens de leer van DOUHET, terwijl Frankrijk en België het zwaartepunt leggen bij de oorlogvoering op den grond en de luchtstrijdkrachten daarbij beschouwen als een hulpwapen. Ik behoef niet te zeggen, hoe de uitslag is. Frankrijk en België worden overweldigd door 1500 zware gevechtsvliegtuigen, die 3.000—4.000 ton springstof op 500 km van hun basis kunnen brengen. In 24 uur is het verzet der geallieerden gebroken en zijn zij gedwongen om vrede te smeeken.

DOUHET eindigt dit visioen met de volgende woorden.

„Ik heb een phantaisiebeeld ontworpen, een ander kón ik niet ontwerpen, omdat dit beeld de toekomst moest voorstellen. Maar ik heb het geschilderd met de kleuren, die het heden mij leverde, daarbij het penseel met mijn verstand besturende.

In ieder geval geloof ik, dat wij de vraag „HOE ZAL DE OORLOG ER IN DE ALLERNAASTE TOEKOMST UITZIEN?” reeds heden met de volgende VASTSTAANDE UITSPRAKEN kunnen beantwoorden.

1. Het zal een *worsteling zijn tusschen geheele volkeren* en alle volksgenoten in hun leven en goederen bedreigen.
2. Het zal een strijd zijn, waarin *degene, die zich de heerschappij in de lucht weet te verzekeren, een beslissend voordeel* heeft verkregen.
3. Het zal een *uiterst hevigen strijd met een vernietigend karakter zijn, vóór alles beoogende het moreele weerstandsvermogen van de tegenpartij te breken*, dus een strijd met een snelle en economische beslissing.
4. Het zal een strijd zijn, waarin **degene, die onvoldoende bewapend is, geen gelegenheid zal krijgen het verzuimde in te halen**, dus een strijd, welke wordt beslist door de strijdkrachten, die bij den aanvang van het conflict slagvaardig zijn.

Derhalve verlangt de VOORBEREIDING TEN OORLOG IN DEN HUIDIGEN TIJD:

- a. *De schepping van een luchtvloot*, die in staat is den strijd om de heerschappij in de lucht op te nemen en wel de sterkste luchtvloot, die met de nationale middelen te bouwen en te bemannen is.

¹⁾ In uittreksel weergegeven in „Revue des Deux-Mondes”, 15 Mei 1932, generaal TULASNE „Une nouvelle doctrine de guerre—L'oeuvre du général Douhet”.

b. De voortdurende paraatheid van deze luchtvloot, daar zij oogenblikkelijk, nog vóór een oorlogsverklaring, moet kunnen opstijgen en niet kan worden versterkt vóór de beslissing in de lucht is gevallen.

c. De omvorming van leger en vloot tot organismen, die zooveel mogelijk onafhankelijk zijn van het achterland en van de verbindingen, voor het geval zij moeten optreden als onverhoopt de tegenpartij de heerschappij in de lucht mocht verkrijgen.

d. De studie van de samenwerking tusschen de drie deelen van de weermacht — luchtmacht, leger en vloot — volgens het beginsel „aanval in de lucht, weerstand op den grond en op zee”.

e. Het treffen van maatregelen op verschillend gebied, die het den Staat mogelijk zullen maken de vijandelijke luchtaanvallen zoo goed mogelijk te doorstaan (luchtbescherming, verspreiding van belangrijke industrieën, enz.).

En hierop laat DOUHET volgen:

„Daar de verschrikkingen van een luchtaanval hoofdzakelijk op het moreel van de bevolking inwerken, moet de nationale trots, de tucht en de opvoeding van de massa in nationalen geest met alle krachten worden bevorderd”.

De denkbeelden van DOUHET hebben een zeer grooten invloed uitgeoefend. Schier allerwege zijn, naast de legers en vloten, *luchtmachten verzezen*. De officieele oprichting van de Deutsche militaire luchtmacht heeft dit jaar plaats gehad. De kracht van het nieuwe wapen wordt wel het beste gedemonstreerd door de hardnekkige doch vergeefsche pogingen, welke zijn en worden gedaan om dit wapen aan de soevereine staten te ontwingen en te internationaliseeren. Vooral Engeland, waarvan de „splendid isolation” een fictie is geworden, heeft dit denkbeeld, uit begrijpelijk egoïsme, gepropageerd.

MOETEN WIJ NU ECHTER DE DENKBEELDEN VAN DOUHET VOOR 100% AANVAARDEN? Reeds dadelijk worden wij tot voorzichtigheid gemaand door de omstandigheid, dat *nergens de geheele aanvalskracht van een volk is geconcentreerd in het luchtwapen* en leger en vloot zijn teruggebracht tot defensieve organen. Toch waren hiertoe de omstandigheden gunstig. Landen als *Rusland, Italië en Duitschland*, die op allerlei gebied geheel nieuwe wegen zijn ingeslagen, zouden zich zeker niet door behoudzucht hebben laten weerhouden de leer van DOUHET integraal toe te passen, indien de machthebbers van de juistheid daarvan overtuigd zouden zijn geworden.

DOUHET gaat van den grondslag uit, dat het mogelijk is, bij het begin van een conflict met de eene luchtvloot de andere te vernietigen. Sedert het verschijnen van zijn eerste geschriften zijn echter maatregelen naar voren gebracht, welke een dergelijk oogenblikkelijk succes ten zeerste bemoeilijken, n.l. een *reeds in vredestijd verspreide opstelling van de luchtstrijdkrachten en het aanleggen van ondergrondsche vliegparken*. Voorts zijn de *luchtverdedigingsmiddelen*, welke voorzeker deze belangrijke objecten in de eerste plaats zullen beschermen, in vermogen toegenomen. Hebben beide partijen deze aangelegenheden naar behooren verzorgd, dan is er dus *veel kans, dat geen der beide luchtvloten bij het begin van een conflict zal worden vernietigd*. In dit geval zal de lucht oorlog dus met afwisselend succes worden voortgezet, want het meesterschap in de lucht is nimmer permanent, steeds plaatselijk en tijdelijk.

Is het eerste gedeelte van DOUHET's programma niet naar wensch verlopen, dan komt ook de uitvoering van de volgende gedeelten in gevaar. Immers *een luchtvloot is afhankelijk van de grondinstallaties* en inmiddels zijn de legers

— zoover niet tot defensieve organen teruggebracht — in beweging gekomen en bedreigen deze inrichtingen.

Nu zullen de luchtstrijdkrachten moeten worden ingezet om, door bombardementen van verkeerswegen, stations, bruggen, enz., den voortgang van het vijandelijke leger te keeren. Zij zullen daarbij te doen krijgen met de jachteskaders van de tegenpartij en met diens afweermiddelen op den grond.

Als wanhoopsdaad zullen de bombardementsvliegtuigen zich voorts kunnen keeren tegen de vijandelijke burgerbevolking, hierdoor uiteraard hun greep op 's vijands leger verzwakkende. Het doel zal hierbij zijn, door het verspreiden van schrik en ontsteltenis, het moreel van deze bevolking te breken. Ook hier zullen de aanvallers, in dezen gedachtengang, niet, zooals in het beeld van DOUHET, ongestoord dood en verderf kunnen zaaien, doch 's vijands afweermiddelen in de lucht en op den grond tegenover zich vinden. *Toch zal hun uitwerking voorzeker verschrikkelijk kunnen zijn.* Zal deze echter den weerstandswil van het aangevallen volk kunnen breken? Dit zal er geheel van afhangen in hoever het is gelukt dit volk op te voeden in den geest, die DOUHET zelf aangaf als het tegenmiddel tegen zijn oorlogsmethode, in den geest van ons Nederlandsche „*Ik zal handhaven*”. Van de mate, waarin de tegenpartij deze geest bij het vijandelijke volk aanwezig acht en voorts van de waarde, die hij aan diens afweer- en beschermingsmiddelen toekent, zal het ook afhangen of hij van terrorisatie der burgerbevolking heil zal verwachten.

Is deze moreele en materiele wapenrusting bij een volk aanwezig, dan is waar, wat Luitenant-kolonel ACKERMANN, leider van de Zwitsersche militaire luchtvaart, omtrent de theorie van DOUHET heeft gezegd, n.l. dat het is: „*Une utopie dangéreuse, basée sur une fausse interprétation de divers facteurs*”, want, om een oorlog te winnen is het noodig „*que le fantassin mette le pied sur le sol ennemi et qu'il s'y maintienne*”. Het optreden van de Italianen in Abessynië is deze uitspraak sedert komen bevestigen.

Alvorens van den zelfstandigen luchtoorlog af te stappen, wil ik er nog op wijzen, welk een *grootte preventieve kracht er van een Nederlandsche luchtmacht kan uitgaan*, indien deze kwalitatief en kwantitatief zoo sterk is, dat zij door de belligerenten, die het uiterste zullen moeten beproeven om het overwicht aan hun zijde te brengen, in staat wordt geacht de schaal naar een van beide zijden te doen doorslaan.

Houden wij van het voorgaande in gedachte, dat **het luchtwapen van een hulpwapen van leger en vloot, is gegroeid tot een macht naast leger en vloot, tot een geweldige macht, die evenwel niet in staat is alleen de last der landsverdediging te torsen, doch zich moet invoegen in het organisme der weermacht.**

(Wordt vervolgd.)

TACTISCHE PRIJSVRAAG No. 6

Wij verlieten in het October nr. ¹⁾ (blz. 443) de voorhoede van marschgroep 16 R.I. om 10.00, terwijl de manoeuvre in uitvoering was, waarmede de Voorhoede C. hoopte de hem door den vijand geboden weerstanden ten val te brengen.

Edoch, het gaat in den oorlog niet steeds zooals wij wenschen! Toen de voorsectiën van de rechter-voorcompagnie (zie de *schets* op blz. 441 van het October nr. en die in dit nummer) de Hakkeltsche Weg overschreden, ontvingen zij vuur van geweren en lichte mitrailleurs van de plaatsen op bijgaande *schets* aangegeven met *c*, *d*, *e* en *f*. Bedoelde sectiën kwamen hierdoor tot stilstand en openden oveneens het vuur. Het geknal van dit gevecht drong tot de Voorhoede C. door. Voorts klonk uit het Gortelsche Bosch nog steeds gevechtsgedruisch en bleek den commandant der rechtervoorcompagnie dat de neventroepen in dit bosch der Bloemendaalsche Weg nog niet hadden overschreden. Een juist beeld van den toestand in het zeer bedekte boschterrein hadden noch de commandant van de rechtervoorcompagnie, noch de Voorhoede C. Eerstgenoemde deed beducht voor zijn rechterflank, één zijner sectiën in reserve stelling nemen à cheval van den kunstweg. Laatstgenoemde zond het peloton van 8 E. W. uit, met opdracht verband te zoeken met de neventroepen in het boschterrein en te berichten waar de linkervleugel daarvan zich bevond en hoe de toestand aldaar was. Met de vijandelijke weerstanden bij Laar (a) en Kieftkamp (b) werd door de linkervoorcompagnie en de M. C. af en toe vuur gewisseld, zonder dat de strijd hier echter fel oplaaide.

Toen het geknal en geknetter uit de richting van de rechtervoorcompagnie aanhield en de Voorhoede C. geen bericht van den commandant dezer compagnie ontving, sprong hij te paard en reed in galop — gevolgd door den sergeant, toegevoegd, en twee ordonnansen — langs de boschpaden naar bedoelden commandant. Deze bleek zoo in beslag genomen door de leiding zijner compagnie, dat hij tot het zenden van bericht nog niet was gekomen. De Voorhoede C. vernam hier, hetgeen wij boven schetsen. Voorts deelde de C. C. hem mede, dat hij de onder zijn bevelen staande sectie zw. mitr. naar voren van stelling deed verwisselen, doch desondanks, zonder verderen vuursteun, in het inzetten van zijn laatste sectie in reserve geen heil zag. Zulks te minder, omdat hij, met het oog op den onduidelijken toestand in het boschterrein, het in de hand houden van een reserve noodig achtte. Met dit oordeel kon de Voorhoede C. zich vereenigen.

Gevraagd: Overwegingen en maatregelen (bevelen, enz. in den vorm, waarin deze inderdaad zouden worden gegeven) van den Voorhoede C. Een en ander onder verwijzing naar terzake dienende punten van I.R. II B en c.q. andere voorschriften.

Ter herinnering diene, dat de *opdracht van de Voorhoede C.* nog steeds luidt (zie Juli nr. blz. 304): „Zet met de voorhoede over de geheele breedte van het vak den opmarsch voort”.

Inzendingen gaarne uiterlijk 10 Januari in ons bezit. Prijs voor de naar ons oordeel beste inzending het boekwerk „Trouw aan Oranje”.

¹⁾ De aandachtige lezer zal hebben begrepen, dat op blz. 442, veertiende regel van boven, de 1ste en 2de Bt zijn verwisseld.

DE WINTEROEFENINGEN IN HET NOORDEN VAN ZWEDEN

DOOR L. C. CNOPIUS,

Eerste-luitenant der Huzaren.

Wanneer wij hier te lande een enkele maal met sneeuw worden verrast is dit een aanleiding om onmiddellijk de sneeuwplaatjes te doen bevestigen en de kalkoenen te doen onderschroeven. In negen van de tien gevallen is, wanneer deze werkzaamheden verricht zijn, de sneeuw inmiddels weer verdwenen en wordt dan, terwille van de oefening, toch maar uitgerukt in de hoop dat er buiten de stad tenminste nog wat sneeuw is blijven liggen.

Ook in Zweden kan het, tenminste ten zuiden van Stockholm, voorkomen dat zoo weinig sneeuw valt, dat het niet mogelijk is de troepen uit de zuidelijke garnizoenen voldoende te oefenen in met dikke sneeuw bedekt terrein. Voor het Zweedsche leger is deze oefening echter noodzakelijk, daar Noord-Zweden als regel van December tot April met sneeuw van 2 tot 5 m hoog bedekt is. Derhalve worden gedurende het wintertijdperk afwisselend troepen van de zuidelijke garnizoenen in de noordelijke gedetacheerd ten einde daar in het sneeuwlandschap te worden geoefend.

Het Noord-Zweedsche landschap heeft veel overeenkomst met onze Veluwe. De heuvels zijn echter iets hooger, de dennenbosschen uitgestrekter, terwijl de bodem voor het meerendeel met groote steenen bedekt is. Het land is zeer dun bevolkt, slechts enkele kleine dorpjes, hier en daar een alleenstaand boerderijtje. Dit landschap wordt slechts doorsneden door enkele hoofdwegen, welke echter ook gedurende den winter, als gevolg van de onafgebroken werkzaamheden van de stoom- of motorsneeuwplougen, zeer goed begaanbaar zijn. Daar er 's winters 4 tot 5 m sneeuw kan liggen is het te begrijpen, dat de begaanbaarheid van het tusschengelegen terrein en de landwegen daarentegen veel te wenschen over laat, zoodat ski's en sleden aldaar de aangewezen middelen van vervoer zijn.

Hoe treden nu in dit zware terrein troepen en in het bijzonder bereden troepen op?

Hoe beschermen mensch en dier zich tegen een koude van -20 tot -35 graden?

Om bij het laatste te beginnen, treft het allereerst, dat de kleeding niet zoo dik en zwaar is als men wel zou denken. Zij bestaat voor allen uit de gewone velduniform, welke ook zomers wordt gedragen, en een ieder is vrij in het dragen van zijn onderkleeding. Als overkleeding wordt een halflange schapenpels gedragen, de bontzijde naar binnen, de buitenzijde — terwille van de onzichtbaarheid in het terrein — overtrokken met een witlinnen stof.

Hoofddecksel een witte pelsmuts met eenvoudig distinctief, geen laarzen maar vilten skischoenen met wollen skisokken, wollen handschoenen waarover naar verkiezing lederen. Wollen halsdoeken van weinig opvallende kleur

Paarden bivak.

zijn toegestaan. Toch brengt de groote koude, die door het algeheel afwezig zijn van wind, weinig wordt gevoeld, juist daardoor groote bezwaren met zich mede. Brandewijn of cognac, hier geen luxe maar een noodzaak, bereikt een zeer lage temperatuur alvorens te bevriezen; een ondoordachte slok uit een veldflesch, welke buiten de jas aan de lijfriem gehangen heeft, kan den dood tengevolge hebben. Men moet genoemde dranken dus zoo dicht mogelijk op het lichaam bewaren ten einde ze op temperatuur te houden. Metaaldeelen, welke met de bloote hand worden aangevat, kleven of beter vriezen hieraan vast en kunnen een stuk vel meenemen. Denk eens aan het gebruik van vork en lepel welke niet van te voren in de broekzak boven het vriespunt gebracht zijn! Hij, die, uit angst voor koude voeten, meerdere sokken over elkander aantrekt, komt bedrogen uit. Juist door de mindere bewegelijkheid van zijn tenen zullen zij des te eerder bevriezen.

Hoe beschermt men nu de paarden tegen de koude? In de eerste plaats door ze te harden. Dagelijks, ook bij de strengste koude, loopen zij minstens twee uur buiten in een paddock rond. Krijgt men dan nooit verwondingen door klappen zult gij u misschien afvragen. Neen, want gedurende het winter-tijdperk zijn de paarden achter onbeslagen, zoodat ernstige klapwonden achterwege blijven. Over het geheele winterbeslag maakt men zich weinig zorgen. Voor zijn de paarden beslagen en hebben daar kleine vaste kalkoentjes en dat is alles. Zooltjes of plaatjes heeft men niet nodig, daar bij de groote koude de sneeuw toch niet in zal ballen. Iets waar men wel op let, is de paarden bij groote koude nooit te veel ijzer in den mond te hangen, daar dit een marteling zou worden. 's Winters wordt slechts met enkele trens gereden, terwijl veel officieren terwille van hun paarden een gummi of lederen trens nemen. Terwille van de koude voeten maakt men ook veelvuldig gebruik van houten stijgbeugels of omwindt de ijzeren met stroo.

Men begrijpt wel, dat men in dit sneeuwterrein weinig met paarden alleen uit kan richten en men heeft dan ook een combinatie van paard en skiloozers gemaakt. De winterorganisatie van een cavalerieregiment is dan ook geheel

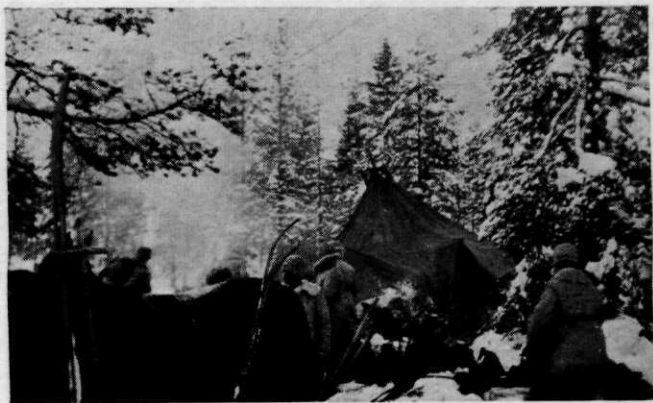

Officier en dragonder.

verschillend van de zomerorganisatie. De sterkte van elk eskadron wordt verdrievoudigd, en wel door iedere ruiter twee skiloozers op sleeptouw te geven, terwijl de officieren als regel, laten wij het vrij vertalen, een trekruiter hebben. Langs de hoofdwegen kan nu een dergelijke gecombineerde afdeeling zich zeer snel verplaatsen, terwijl skiloozers voor de beveiliging in het zijterrein zorg dragen. De goederentrein, waarbij ook de ski's van de ruiters, volgt aan de staart en bestaat uit keukenslede, haverslede, sleden met tentmateriaal, enz.

Op de hoofdwegen wordt als regel in colonne met tweeën gereden. Bij deze wijze van verplaatsen komen natuurlijk wel eens valpartijen voor, maar men heeft een handige regeling getroffen om hierdoor toch geen stagnatie in den marsch te ondervinden. Wie valt mag niet meer trachten zijn eigen lijn vast te houden en op de been te komen, maar moet zoo spoedig mogelijk naar de zijkant van den weg krabbelen en mag eerst daar opstaan. Aan de staart van de colonne rijden ruiters zonder skiloozers op sleeptouw. Deze werpen een nieuwe lijn uit en nemen zodoende de gevallene weer mee. Heeft een trekruiter zijn beide skiloozers verloren, dan gaat hij uit eigen beweging aan de staart rijden en doet daar bij gelegenheid weer een paar nieuwe op. Tijdens een halt of een stapreprise voegt ieder zich dan weer bij zijn peleton of groep. Op deze wijze zag ik infanterie zich bij een verdragend gevecht met groote snelheid verplaatsen, waarbij ruiters, waarschijnlijk ingedeelde cavalerie of ordonnanssen, ieder 8 skiloozers achter zich aansleepten.

Heel anders wordt het beeld, wanneer de colonne genoodzaakt wordt van de hoofdwegen af te gaan en de ingesneeuwde landwegen of het zijterrein te betreden. De skiloozers laten nu de paarden los en bewegen zich, wanneer niet anders wordt bevolen, op eigen kracht terzijde van de colonne met éénen achter elkander. Voor de paarden wordt het nu een zware dobber. Het voorpaard moet zich nu als het ware door de sneeuw zwemmende een weg banen en is dan ook na enkele minuten waternat. Daar het zich te veel zou vermoeien, moet het dan ook verschillende malen door een ander worden vervangen. Ook de aan de staart volgende trein heeft geen gemakkelijke taak en raakt dan ook vaak door wegzakken van paarden, omslaan van sleden, of andere ongemakken, uren achter. De skiloozers zijn nu hoofdzaak geworden en gaan nu, in verband met de tactische omstandigheden, vooruit of het zij-

Het opzetten van een tent.

terrein in, terwijl de paarden onder een kleine bedekking òf langzaam volgen òf ter plaatse achterblijven. Dat men handpaarden bij zulk een strenge koude niet stil kan laten staan, spreekt vanzelf, maar het is hier de sneeuw zelf die heeft gezorgd voor een praktische oplossing om aan dit euvel met het minst aantal paardenhouders tegemoet te komen. Het klinkt in onze ooren misschien wat ongelooflijk, maar is het eigenlijk het ei van COLUMBUS. Moet men n.l. tot gevecht te voet afstijgen of beter, heeft men de ruiters voor een of ander doeleinde te voet noodig, dan gaat men als volgt te werk. De commandanten van iedere groep rijden zelf aan het hoofd rechts of links het terrein in. De groep volgt in kolonne met éénen achter hen aan. Iedere groepscommandant rijdt nu een volte die zoo groot is, dat hij precies door al de ruiters van zijn groep bezet wordt. Is dus de geheele volte bezet dan komt hij dus juist weer uit op het punt waar hij van het hoofdspoor af is gereden. Hier aangekomen springt hij van zijn paard, dat vanzelf achter zijn voorganger aan blijft loopen. De volgende ruiter doet dezelfde handeling, enz. Alle paarden loopen nu in een cirkelvormige sneeuwgang, welke slechts op één punt op het hoofdspoor uitkomt. Eén man nu, die op dit punt blijft staan, is voldoende om de paarden van een groep in beweging te houden.

Daar het land dun bevolkt is, zal men slechts zelden van kwartieren gebruik kunnen maken en is men als regel op het bivak aangewezen. Hoe slaat men nu in bosschen, waar men den grond onder de sneeuwlaag niet eens meer kan bereiken, tenten op en richt men een bivak in? Men maakt hier gebruik van groote tenten die ongeveer 20 tot 25 man kunnen bevatten. Deze tenten zijn nagenoeg rond en worden met lange ijzeren stangen boven op de sneeuw opgezet. De sneeuw wordt dus niet weggegraven, het bovenste deel van de tent, daar waar de tentstangen samenkomen, blijft open op de wijze zooals men dit op afbeeldingen van Indianen-tenten ziet. Vanuit den top van de tent wordt nu aan een ijzerdraad een eenvoudige mand van kippengaas gehangen. Hierin wordt nu gedurende den geheelen nacht hout gestookt, waarbij in iedere tent een om de twee uur af te lossen vuurwacht moet zitten. De bodem wordt bedekt met dennengroen. Meer omslag wordt er niet gemaakt. De troep slaapt zonder dekens, gewikkeld in hun pelzen, dicht tegen elkander aan. De koude valt erg mee, alhoewel men vaak hoort zeggen: men verbrandt zijn voeten en

Colonne bezig zich op te stellen na afloop van de oefening.

bevriest zijn neus. De officieren hadden geheel dezelfde tenten, doch slapen in slaapzakken.

Ook het onderbrengen van de paarden geschiedt op zeer eenvoudige wijze. Men graaft, voor ongeveer 50 paarden bij elkaar, een kuil. Voor een deel hebben de paarden die al in den grond getrapt, maar de kuil wordt in ieder geval zoover uitgediept, dat de paarden er aan een kant tot aan de ooren in staan. Achter de paarden wordt nu een stuk van ongeveer drie meter breed open gehouden, terwijl ook de achterwand van de kuil lager is dan de voorzijde. Nu worden uit de naaste omgeving boomen gekapt en hiervan een lange brandstapel achter de paarden gemaakt. Deze wordt nu aangestoken en men krijgt nu een trek van achter naar voren onder de paarden door. Dit vuur geeft zelfs zooveel warmte dat verschillende manschappen 's nachts uit de tenten slopen en op de sneeuw bij de paarden gingen slapen.

De voeding van troep en officieren is goed, maar zeer eenvoudig. De manschappen eten uit de keukenslede, de officieren gebruiken hetzelfde eten, maar alleen wordt dit in een veldkeuken vlak bij de officierstent klaar gemaakt. Men ziet het eten kokend uit de keuken komen, maar het is, wanneer men het op zijn bord heeft, nauwelijks meer warm te noemen.

De paarden krijgen gewoon hooi en haver maar geen drinken. Zij moeten gedurende de oefeningen hun dorst lesschen met sneeuw te eten.

In ons land zullen zich nimmer klimaatsomstandigheden voordoen als in het Noorden van Zweden. De boven beschreven oefeningen zijn derhalve uit dit oogpunt voor de Nederlandsche weermacht van geen belang. Toch heb ik gemeend daaraan te dezer plaatse bekendheid te moeten geven, omdat er uit blijkt, hoe men er in Zweden naar streeft, om troep en paarden vertrouwd te maken met de omstandigheden, waaronder zij hun oorlogstaak kunnen hebben te vervullen en van hoe groot belang men het acht, saamhoorigheidsgevoel te ontwikkelen tusschen officieren, onderofficieren en manschappen, die de ontberingen in gelijke mate hebben te verduren, alsmede den militair sportieven geest in den troep te verhoogen.

ZOOALS HET VROEGER WAS

DOOR FR. DE WITT HUBERTS,

gep. Luitenant-generaal tit.

VII

In het nummer van Juli 1934 van dit tijdschrift komt een artikel voor over de beteekenis van het vaandel in den modernen oorlog, in dat van December schrijft „Dragonder” over den standaard. Dit geeft mij aanleiding over de geschiedenis van *vaandels* en *standaards* een en ander in herinnering te brengen.

De huis en haard verdedigende of op roof uittrekkende mannen, hebben, naarmate hun aantal grooter werd, van de vroegste tijden af de behoefte gevoeld een van verre zichtbaar teeken mee te voeren, dat hun bij den aanval de richting aangaf, waarin werd opgerukt, bij tegenslag het punt waar men zich weer verzamelde.

Bij wilde volksstammen zal dit teeken vermoedelijk wel een dierenkop of schedel geweest zijn, op een stok gedragen, om boven het strijdgewoel uit te steken. Reeds in overoude tijden waren de banieren bekend; immers in het Oude Testament lezen wij: „De kinderen Israëls zullen zich legeren, een ieder onder zijn *banier*”, „Hoe lang zal ik de *banier* zien”, en „Vooreerst toog op de *banier* van het leger der kinderen van Juda” enz. ¹⁾ Opgravingen bij Ninivé hebben, met betrekking tot de veldteekens, niet veel belangrijks opgeleverd; alleen vond men op het juk van den wagen van DARIUS, als een soort herkenningsteeken, twee stieren afgebeeld in tegengestelde richting gaande en ook een stier, waarop een staande boogschutter, wellicht een voorstelling van oorlog en vrede.

De stam van BENJAMIN streed onder den wolf, die van EPHRAÏM onder de ster. In Egypte gebruikte men figuren, die trouw, eer en ontzag beteekenden, zooals de heilige ibis, een bord met den naam van den Koning, figuren in waaivorm, een zilveren hand, enz. De Perzen onder XERXES hadden als veldteeken een adelaar, de Galliërs een varken, de Franken een bij, de Saksen een wit ros, Noormannen, Angelsaksen en Denen een draak, de laatsten ook de raaf, naar de beide heilige vogels Huginn en Muninn, die, gezeten op de schouders van ODIN, hem op de hoogte hielden van het wereldgebeuren.

Het spreekt vanzelf, dat de Grieksche stedenstaten ook ieder hun eigen teeken voerden. Onder deze emblemata werd somwijlen aan den draagstok een kleine vlag met één of meer wimpels bevestigd, doch eerst sedert de Middeleeuwen werden de vaste voorwerpen langzamerhand vervangen door veldteekens van doek.

Bij de Romeinsche troepen onder ROMULUS volgt men of vereenigt men zich bij een staak, waaraan een bundel of handvol (manupel) hooi was vastgebonden, een naam die op de afdeeling overging, evenals bij ons later het vendel bij het voetvolk, de vaan bij de ruitery, en bij het Duitsche voetvolk

¹⁾ Numeri II. 2, X. 14, Jeremia IV. 21, Jesaja V. 26, enz.

„das Fähnlein” zoowel een vaandel als een afdeeling voorstelde. Na den dood van ROMULUS wordt het hooi vervangen door verschillende dieren en eindelijk, na den val van Etrurië, ± 309 v. Chr., door den adelaar, welke van steeds kostbaarder materiaal vervaardigd wordt. Onder de consuls had ieder legioen zijn adelaar, geplaatst boven een kapiteel, waaraan schijven hingen met nummers. Rome had als veldteeken een adelaar met uitgespreide vlucht, welke een bliksem in zijn klauwen hield. Daaronder, op een langwerpige blokje, de bekende letters S.P.Q.R., Senatus Populus Que Romanus; het zelfde blokje, dat thans nog onze vaandels siert.

Onder de eerste Keizers was de adelaar geplaatst boven een vlaggetje met het legioennummer en daaronder metalen schrijven met verschillende figuren. De latere Keizers voerden bij het voetvolk als teeken een lans in, bekroond met een gouden bal, terwijl aan de lans eenige lange purperen strooken wapperden. De ruitery kreeg ongeveer tezelfdertijd een stang, waarop een draak en een met goud gestikte kleine vaan. Dit teeken heette laborum en werd als standaard ook voor den Imperator of voor den opperbevelhebber gedragen en was dan rijk met goud en edelsteenen versierd, terwijl de soldaten het moesten groeten. Keizer CONSTANTIJN verving het door het monogram van Christus, doch JULIANUS DE AFVALLIGE voerde het laborum opnieuw in.

Hij die waardig gekeurd werd om de aquila, de adelaar, te dragen, heette de aquilifer, die het signum van de cohorte droeg was de signifer, de drager van de kleine vierkante standaard, de vexilla, was de vexillari. Iedere turma van 30 ruiters had een purperen vexilla; vandaar dat het teeken, dat somtijds blauw was of wit met goud gestikt, ook flammula genoemd werd.

Het zou ons te ver voeren, indien wij al de dikwijls ingewikkelde veldteekens van de Romeinen wilden beschrijven; afbeeldingen daarvan zijn te vinden op de bekende triomfbogen en eerezuilen ²⁾. Wij vermelden daarom nog slechts, dat op die teekens reeds aanduidingen te vinden zijn van roemrijke daden, vroeger door de betrokken afdeeling verricht. De legioensoldaat, die wegens een vergrijp op het punt stond door den bijl van den centurio getroffen te worden, werd gespaard wanneer het hem gelukte zich onder den aquila te plaatsen en de stang vast te houden. In het legerkamp werd het veldteeken in een kapel bewaakt en in het gevecht plaatste de aquilifer zich in het voorste gelid en droeg een helm met een dierenvel, gewoonlijk een beerenhuid, omhangen, naar het heette om den vijand schrik aan te jagen!

Er is nog gedurende eenige eeuwen een zeer bijzonder veldteeken door de troepen medegevoerd, n.l. een wagen. Zoo werd de burgermilitie van de Italiaansche steden steeds vergezeld door de carrocio, een kar, getrokken door twee tot vier met fraaie kleeden gedekte stieren. Een roode paal in het midden droeg een Christus- of Heiligenbeeld, daarachter zag men de stadsbanier, die ook op de dekkleeden voorkwam en een klok. De bewaking was toevertrouwd aan de dapperste mannen en in een kamp werd het kostbare symbool door een palissadeering omringd. Ook bij andere volken was de wagen in gebruik. Zoo volgde hij de troepen, waarmee KOENRAAD II van Duitschland in 1038 in Italië viel en werd het carrocium door STEPHANUS, die van 1135—1154 regeerde, meegenomen in zijn oorlog tegen de Schotten. Ook deze karren droegen lansen, waaraan een Kruisbeeld of witte vanen met Heiligenbeelden.

Frankrijk moet reeds zeer vroeg een krijgsbanier gehad hebben, waaronder de mannen ten oorlog trokken. In den beginne zouden de Fransche Koningen

¹⁾ Zie ook „Ausrüst. u. Bewaffn. des Röm. Heeres” enz. Dr. A. MÜLLER.

den blauwen mantel van St. Martin als standaard gevoerd hebben. CLOVIS gebruikte dien blauwen banier in zijn strijd tegen ALARIK en ook KAREL DE GROOTE deed dit bij Narbonne. Het is niet bekend, wanneer de z.g. „oriflamme” van de abdij van St. Denis het teeken van St. Martin verving; wellicht geschiedde dit nadat de Fransche Koningen hun residentie hadden overgebracht naar Parijs, waar St. Denis in groote vereering gehouden werd en de banier — naar men beweert reeds afkomstig van Koning DAGOBERT, 7e eeuw —, boven de tombe van dien Heilige in de abdij hing. Bij het uitbreken van een oorlog gaf de abt de oriflamme plechtig over aan den graaf DE VEXIN, als baanderheer van het klooster. Toen de abdij en het klooster overgingen in het bezit van den Koning, werd de oriflamme rijksvaandel en LODEWIJK VI was de eerste, aan wien in 1124 de banier tijdelijk werd toevertrouwd. Tot „porteflamme” benoemd te worden, gold als een groote eer en geschiedde voor het leven. Gedurende den slag werd het kostbare doek door den hoogsten adel bewaakt. Volgens oude beschrijvingen ¹⁾ was het van roode zijde, met drie punten en rondom versierd met groene zijden kwasten en franje. In een inventaris van de schat van St. Denis uit 1536 wordt het aangeduid als zijnde van dikke zijde met twee punten; de oorspronkelijke banier zou echter reeds bij Rozebeeke in 1382, volgens anderen in 1415 bij Azincourt, verloren zijn gegaan. Hier volgt een oud rijmpje:

„Oriflamme est une bannière
Aucun roi(?) plus forte qui guimple(?)
De cendal (zijde) rougeiant et simple
Sans pourtraiture d'autre affaire ²⁾”.

LACROIX ³⁾ geeft twee afbeeldingen, naar een raam in de Kathedraal van Chartres, misschien wel de oudste voorstellingen. Men ziet hierop een klein vierkant vaandel, blauw met gouden leliën, 5 maal gespleten en een ander, smaller doch langer en met twee lange wimpels.

In de 12e eeuw droegen de ridders aan hun lans een vaantje van puntigen vorm, de pennon, waarop hun geslachtswapen; de vierkante gonfanon of banier, die kruisgewijze aan een dwarsstang hing en eindigde in meerdere punten, mocht slechts gevoerd worden door de baanderheeren, de baroenen. Beide dienden als wegwijzer, guidon (guid'homme) voor hun volgelingen. Dit bleef zoo gedurende de feudale tijden. Naarmate de „soldats de fortune”, de beroepsaanvoerders uit ander kringen voortkwamen, verdwenen de wapens en spreken uit de vaandels en waren deze alleen onderscheiden door hun kleur; vandaar in Engeland den algemeenen naam „colour” voor vaandel.

De standaard van de Vorsten in Frankrijk, eerst wit, de z.g. „cornette blanche”, was een groote breede wimpel met twee punten, waarop dikwijls figuren, een wapen of kruis ⁴⁾. De cornette werd vervangen door het „Drapeau blanc”, als een teeken, dat een bepaalde afdeeling dienst deed bij den Vorst. Ook de naam cornette is als kornet, cornet overgegaan, zoowel op een afdeeling ruitery, als op een rang hierbij.

Na de Middeleeuwen wordt de invoering van het veldteeken bij de troepen

¹⁾ „Chronique de Flandres”.

²⁾ „Anecdotes françoises”. Paris 1767.

³⁾ „Vie militaire, etc. au Moyen-Age”. 61.

⁴⁾ Zie voor meerdere algem. bijzonderheden „Wapens, vlaggen en zegels” T. VAN DER LAARS.

meer algemeen; het voetvolk behoudt of krijgt het groote vaandel, de ruitery den „étandart” of standaard, in den beginne op een ijzeren raampje gespannen, dat om den stok draait; alleen de „mousquetaires à cheval” hadden niet alleen een vaandel, maar ook een standaard; zij toch streden zoowel te voet als te paard. De Vorsten lieten in het algemeen aan de bevelhebbers van de verschillende korpsen zelf over hun kleuren te kiezen; slechts voor de lijfgarde koos de Vorst persoonlijk vorm, kleur en figuren. Het gevolg hiervan was, dat er in de 16e en 17e eeuw in dit opzicht veel verwarring heerschte, ook bij de landsknechten, waar de „Fähnrich” zijn omvangrijk vierkant doek eerst aan den korten stok bond, wanneer men gereed was voor het gevecht. Hieraan kwam eerst een einde, toen Vorst of Staat er zich mede bemoeide en door allerlei ordonnantiën en bepalingen orde in den chaos schiep. Zoo werden er zelfs voor de trosknechten of „goujats” kleine vaantjes van serge, z.g. fanions ingevoerd, in de kleur en voorzien van het nummer van het regiment. Deze instelling bleef tot de 19e eeuw bestaan en werd ook ingevoerd bij de bataljons.

Nadat de Fransche vaandels de periode van de Revolutie hadden doorgemaakt, met hun roode kleur, hun spreuk „Liberté” enz., en bekrond door den Gallischen haan, verschijnt onder NAPOLEON de adelaar weder, die ook in Oostenrijk en in het Russische Tsarenrijk in eere wordt gehouden, evenals de Roomsche Koning WILLEM VAN HOLLAND hem voerde. Duitschland siert in de Middeleeuwen zijn rijksbanier met den Aartsengel Michaël, later met den adelaar. Ook hier, evenals overal elders, werd die banier als een godsdienstig symbool beschouwd en had men eveneens een afzonderlijk vaandel voor de „Trabanten” de lijfgarden.

Toen de staande legers ontstonden, was het de Groote Keurvorst, die omstreeks 1646 gelijkvormigheid bij de troepenvaandels invoerde, doch de keuze van de figuren op het doek bleef vrij. De eerste Pruisische Koning deed een kroon op de vaandelstang plaatsen, maar deze verhuisde in 1701 naar het vaandeldoek, terwijl de adelaar opnieuw zijn plaats innam op de stang. FREDERIK WILLEM I gelastte weer, dat de vaandelkleur gelijk moest zijn aan die van de uniformen.

Hoewel er nog veel over militaire vaandels te zeggen valt, moeten wij ons beperken en zullen nog slechts iets mededeelen over die, welke in ons land gebruikt zijn.

Ook hier in den feudalen tijd het recht van de baanderheeren om „de baan” of banier te voeren, voor den ridder om den pennoen te laten wapperen, waarop het wapen van den baroen of ridder geborduurd was. Zonden de steden hun mannen van wapenen „ter heirvaert”, dan deden zij dit onder de stadskleuren. Vandaar dat wij b.v. in de stadsrekeningen van Utrecht over 1511 lezen, dat er gekocht werden „7 el ende 2 ende een half viertel damasch daer die nye banner af gemaect is”, benevens franje, een ijzeren spies en een zak „die men om die bannier doet voor stoff ende vulnisse”. Ook schafte men zich aan „64 el sloeyerdoecs” (sluiërdoek), waarvan twee „scutter vaentgen” gemaakt en daarna beschilderd worden ¹⁾.

Den 19n Jul. 1554 kwamen, volgens het „Dagverhaal van den veldtocht van KAREL V, 8 Jul.—15 Nov. 1554”, voor Namen 1500 Zwarte ruiters, voorzien van „een roet taftaffen veendel, ende in haeren standert voerden zy eenen voss, hebbende den haen onder zyne voeten”. Die haan stelde natuurlijk den Gallischen haan voor ²⁾.

¹⁾ Stads-kameraersrekeningen, Utrecht.

²⁾ Kron. Hist. Gen. VII, 280.

In het begin van den 80-jarigen oorlog werd in de vaandels dikwijls de pelikaan, die hare jongen voedt, afgebeeld, of een spreuk op het doek geschilderd; bij den inval van WILLEM I in het Zuiden, b.v. „Pro lege, grege et rege”, bij dien in het Noorden „Nunc aut nunquam” en „Recuperare aut mori”. In 1573 moest Utrecht aan een kramer geld betalen, omdat de stad verschillende veldteekens „soe van root canifas als casiant(?) ende sloeyer” in Dec. 1572 naar het leger voor Naarden en Haarlem gezonden had ¹⁾.

In 1574 doet Gouda een groot vaandel maken voor het vendel van hopman BEEST, waarvoor niet minder dan „46 el sleuyers” gebruikt werden. Van de kleur wordt echter niet gesproken ²⁾.

Toen in 1610, bij ordonnantie van de Staten van Utrecht, 4 vendels van 150 man werden opgericht, had de stad weder uitgaven te doen bij een zijdenlaken koper voor de stoffen tot het maken van vier nieuwe vaandels ³⁾.

In 1632 treffen wij een rekening aan, waaruit de kleur, enz. van een vaandel te zien is. Toen kreeg de stad n.l. een rekening te voldoen voor „Hooftman LEEUWARDEN”, zijnde „met vlammen van orange, blauw ende wit van de stang af”. Bovendien voor het beschilderen met „een comperchement(?) met een graefl. croon boven 't wapen” ⁴⁾.

Ten slotte nog een betaling uit 1647 door Utrecht voor twee vaandels, beschilderd en verguld, met het stadswapen, een gouden leeuw in een groenen krans en de knop en het ijzer verguld ⁵⁾.

Het spreekt vanzelf, dat een diepgaande studie, vooral van de stadsrekeningen, nog heel wat meer aan het licht zou brengen.

Zij, die verder in deze materie willen doordringen, vinden verschillende afbeeldingen van vaandels, enz., bij DÜRER, LUCAS VAN LEYDEN, in MULLER'S Nederl. Hist. platen, o.a. in II, No. 3494—3496 uit 1713, evenzoo No. 4711 en 4712 uit 1786, ook platen van 's Rijks Prentenkabinet, van het Krijgsgeschiedk. Arch. en vaandels in natura in het bekende Legermuseum en andere musea.

¹⁾ Stads-kameraersrekeningen, Utrecht, Dodt's Arch. III 248.

²⁾ Alg. Rijks Arch. Aanw. 1891, 206.

³⁾ Stads-kameraersrekeningen, Utrecht, Dodt's Arch. IV, 97.

⁴⁾ Stads-kameraersrekeningen, Utrecht, Dodt's Arch. III, 285.

⁵⁾ Stads-kameraersrekeningen, Utrecht, Dodt's Arch. III, 306.

NIEUWE UITGAVEN

Wat vliegt daar? door E. SMITS. Uitg. W. Versluys N.V., Amsterdam, Batavia, Paramaribo. Pr. ingen. f 1.25.

Histoire Technique de l'Artillerie de Terre en France pendant un siècle (1816-1916) Tome Second. Uitg. Imprimerie Nationale, Paris.

La Gloire de Verdun, par Colonel H. BOUVARD. Uitg. Editions Payot, 106 Boulevard St. Germain, Paris. Pr. ingen. fr. 15.—.

ADVIEZEN EN INLICHTINGEN

Vraag 30. Is het, in verband met het gestelde in art. 29 W.K., mogelijk gelijktijdig twee krijgstuuchtelijke hoofdstraffen op te leggen? Bijv. licht arrest gepaard met strafdienst?

Zoo neen, welke is dan de beteekenis van het gestelde in art. 29 W.K. „... en dat licht arrest gepaard met strafdienst zwaarder is dan licht arrest, ...”

Antwoord. Voor het antwoord op deze vraag moeten de art. 38, 8 en 29 W.K. in onderling verband worden beschouwd.

Dan blijkt, dat krachtens art. 38 W.K. gelijktijdige oplegging van meer dan één hoofdstraf niet is toegelaten, behoudens in één geval, dat uitsluitend de zeemacht betreft en dus voor de landmacht van geen beteekenis is.

Die uitzondering is tot uitdrukking gebracht in het voorlaatste lid van art. 8 W.K., houdende dat *bij de zeemacht* de straf van licht arrest gepaard kan gaan met die van strafdienst.

Met deze mogelijkheid van gelijktijdige oplegging van twee hoofdstraffen voor oogen, heeft de wetgever het noodig gevonden de bedoelde combinatie bij de regeling van de betreffende zwaarte der krijgstuuchtelijke hoofdstraffen afzonderlijk te waardeeren. Deze regeling is vervat in art. 29 W.K., behelzende o.m. de bepaling, welke den geachten lezer aanleiding gaf tot het stellen van de onderwerpelijke vraag.

Vraag 31. 1. In G.H. I, p. 312 en V.V. I, p. 460 is o.a. bepaald dat, om te melden dat de vijand bepaalde punten (terreindeelen) heeft bereikt, daarbij o.m. gebruik kan worden gemaakt van een vuurwerksein (echter verschillende van het stormvuursein).

Is zulks niet in strijd met het bepaalde in I.R. II A, p. 108, waarin aangegeven dat voor dit doel geen seinen met het lichtpistool mogen worden gegeven?

2. *a.* In I.R. II A, p. 106 (blz. 52 boven) is o.a. ten aanzien van het stormvuur bepaald dat dit, bij gebrek aan zicht, na een voor de inf. vooraf door den R.C. vastgestelden tijd — veelal 3—10 min. — gestaakt wordt. Is zulks niet in strijd met het hieromtrent bepaalde in G.H. I, p. 240, waarin vermeld dat deze tijd wordt bepaald door den D.C.?

b. Voorts is in I.R. II A, p. 106, bepaald, dat het stormvuursein o.a. kan worden afgegeven op last van een C.C.

Is het, gezien de gevolgen — ontketenen van stormvuur, ook door de artillerie, voor het geheele regimentsvak — wel gewenscht, dat een C.C. gerechtigd is dit zoo belangrijke sein te doen afgeven?

Deze zal n.m.m. toch niet altijd in staat zijn onderscheid te maken tusschen een plaatselijke onderneming (aanval) tegenover zijn vak of wel een doorgevoerden aanval tegenover (minstens) het geheele regimentsvak.

3. In verschillende oefeningen in de M. S. komt ten aanzien van het verleenen van vuursteun de volgende uitdrukking voor: „met een lt. mitr. moet (bv.) 200 m vuur in het nevenvak kunnen worden gebracht”. (Opm.: bedoeld is bij de verdediging).

Is deze uitdrukking juist? Zoo ja, werd gaarne vernomen (bij voorkeur toegelicht door eenvoudige teekening), wat er mede bedoeld wordt.

4. Welke is de hoofdtaak van zw. mitr., welke bestemd zijn om vuur voor de stoplijn te brengen (I.R. II A, p. 119, 4e al.), indien deze mitr. tevens in staat zijn deel te kunnen nemen aan het stormvuur?

Opm.: N.m.m. is de hoofdtaak van deze mitr. (ook als zoodanig aangegeven in een der bekroonde oef. van de M.S.): afsluitingsvuur voor de stoplijn. Volgens het bepaalde in I.R. II A, p. 97, is de hoofdtaak van vuurorganen opgesteld in de hws en welke aan het stormvuur kunnen deelnemen: deelnemen aan het stormvuur. Bedoelde mitr. zouden alsdan 2 hoofdtaken hebben. Of worden er wellicht ook in de vuurplannen verschillende

„phases” onderscheiden, zoodat het kan voorkomen dat een dergelijke mitr. in de eene phase als hoofdtaak heeft afsl.vuur voor de stoplijn, en gedurende een andere phase (aan eerstgenoemde voorafgaand) tot hoofdtaak het stormvuur?

5. Wat is de frontbreedte (sector) die door een lt. mitr. werkzaam onder vuur kan worden genomen? Opm.: Bij laatste wijziging Bijl. III van I.R. II A is n.l. ten aanzien hiervan (kolom 11), niets bepaald, terwijl er stond: bij goed zicht een sector van 30°. Het is mij niet duidelijk waarom laatstgenoemde bepaling vervallen is.

6. Worden met 7 veld geen gkt meer verschoten? Opm.: Zijn n.l. niet meer vermeld in kol. 6 Bijl. VII van I.R. II A.

7. In I.R. II A., p. 309 (1 al.) is bepaald: deze reserves vormen *later* de bezetting van een achterhoedestelling, terwijl in G.H. I, p. 310, is aangegeven dat bedoelde reserves van den *aanvang af* in een achterhoedestelling geplaatst worden.

Opm.: Het gestelde in I.R. zou den indruk kunnen wekken alsof deze reserves aanvankelijk een ander terreingedeelte ter verdediging inrichten dan dat in de lijn (strook) van de achterhoedestelling. N.m.m. is de bedoeling dat zij zich van een *aanvang af* in de bepaalde achterhoedestelling ter verdediging inrichten. In dat geval zou de redactie van de G.H. duidelijker en positiever zijn. Gaarne werd vernomen of mijn opvatting juist is.

8. Wat is bij het Verdragend gevecht ongeveer de diepte van een hws, in het bijz. afstand tusschen front- en stoplijn? (bedoeld het Verdragend gevecht omschreven in G.H. en I.R. II A, dus niet dat in V. Lt. tr.).

9. Hoeveel bedraagt (om de gedachten te bepalen) bij het „Verdragend gevecht” en bij de „Terugtocht uit een stelling” de afstand van de achterhoedestelling tot de ruglijn? (zulks in verband met de gestelde eischen hieromtrent in G.H. p. 288 en I.R. 295). Opm.: Dezerzijds wordt vermeend, dat deze afstand ongev. 4—6 km zal moeten bedragen.

10. Is Bijlage II (blz. 32) van Voorschr. Mil. bijstand nog juist? Opm.: Ik ben reeds eenige jaren in bezit van overeenkomstige (anders genummerde en anders geredigeerde) artikels van een nieuwe? gemeentewet, welke artikelen te Uwer oriëntatie hierbij gaan. (niet opgenomen. Red.).

Zijn deze nieuwe artikels van kracht, m.a.w. is de gemeentewet gewijzigd en is er vergeten hiermede rekening te houden ten opz. van het Voorschr. Mil. bijstand. Ingeval dit zoo is, zou behalve wijziging van genoemde bijlage, ook herziening noodzakelijk zijn van verschillende art. uit Hoofdst. I en II van genoemd voorschrift.

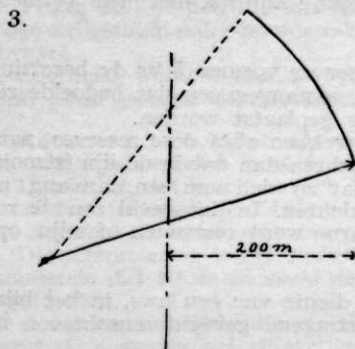
11. Is het niet de bedoeling in I.R. II B, blz. 57, 18e regel van boven (= misdruk) te schrappen, en te vervangen door het volgende: „zijn opdracht wenscht uit te voeren onder vermelding van de”?

12. Heeft het bepaalde in V.V. I, p. 476, zoowel betrekking op weerstandbiedende stellingvoorposten, uitgezet door een Vak C. (= R.C.), als op legeringsvoorposten (op korten afst. van den vijand), welke stelling moeten nemen in een vps.?

Antwoorden. 1. De aangehaalde punten van de Gev. Handl. en het V. Veldd. hebben betrekking op de ontketening van *artillerievuren* op grooten afstand voor de frontlijn. Verwarring met het stormvuursein kan hier niet ontstaan. Punt 108 I.R. II A heeft betrekking op de ontketening van *infanterievuren*. De posten, die het daar bedoelde sein afgeven, zouden zoo kunnen zijn opgesteld dat, indien een sein met het lichtpistool mocht worden gegeven, verwarring met het stormvuursein zou kunnen ontstaan.

2. a. In strijd achten wij beide punten niet. Voor de infanterie wordt de *tijdsduur van het stormvuur* vastgesteld door den hoogsten infanteriecommandant, d.i. de R.C. Dat deze commandant hieromtrent weer een aanwijzing krijgt van zijn chef, den D.C., is voor de infanterie niet van belang. Conform het gestelde in I.R. II A, punt 106, betreffende tegenvoorbereidingsvuren had een mededeeling ter zake echter kunnen worden opgenomen.

b. De oorlogservaring heeft uitgewezen dat, wil het stormvuur op tijd komen, het noodzakelijk is, dat een C.C. gerechtigd is het stormvuursein te doen afgeven. Tijdens den stellingoorlog is men dikwijls noodgedwongen nog veel verder naar beneden afgedaald en hebben somtijds posten het recht gekregen het stormvuursein te geven. Door dit recht eerst te geven aan een C.C., de uitwerking te beperken tot een Reg. vak en het eerste stormvuur slechts 3—10 minuten te laten duren, is ons reglement reeds ver gegaan in het waken tegen munitieverspilling door noodeloos stormvuur. Men bedenke: beter tien maal voor niets, dan éénmaal te laat!

Deze lt. m. vuurt 200 m in het nevenvak.

4. De *hoofdtaak* van de in de 4e alinea van punt 119 bedoelde sectiën zw. mitr. is: *het brengen van afsluitingsvuur voor de stoplijn*. Immers, zij zijn „bestemd om vuur vóór de stoplijn te brengen” (zie de 4e alinea).

Uit de redactie dezer alinea blijkt voorts, dat de hier bedoelde zw. mitr. uit hun normale opstelling achter de stoplijn zelfs in het geheel niet kunnen deelnemen aan het stormvuur, want — zoo luidt het verder — een aanvankelijke opstelling dezer wapenen in meer naar voren gelegen *verwisselstellingen* kan geboden zijn om aan het stormvuur te kunnen deelnemen. Aangezien men in een *verwisselstelling* altijd te doen heeft met een *neventaak* (zie de laatste alinea van punt 97) is het deelnemen aan het stormvuur voor de onderhavige zw. mitr. dus inderdaad een *neventaak*. Dat deze zienswijze juist is blijkt ook weer uit de laatste volzin van de 4e alinea van punt 119 luidende: zulks (d.i. het naar *verwisselstellingen* vooruitschuiven van achter de stoplijn opgestelde zw. mitr.) mag slechts geschieden, indien de terreinomstandigheden het tijdig kunnen terugnemen van deze wapenen begunstigen. Indien voor deze wapenen het deelnemen aan het stormvuur uit *verwisselstellingen* als *hoofdtaak* was gedacht, zou het gestelde in dezen volzin uit den aard der zaak onjuist zijn.

Resumeerende hebben dus de in de 4e alinea van punt 119 bedoelde zw. mitr., welke achter de stoplijn zijn opgesteld, als *hoofdtaak*: *vuur brengen voor de stoplijn*. In gevallen echter, waarin het gewenscht wordt geacht het stormvuur met het vuur dezer wapenen te versterken, kunnen zij als *neventaak* krijgen: *deelnemen aan het stormvuur*, waartoe zij aanvankelijk in meer naar voren gelegen *verwisselstellingen* worden opgesteld.

Er kan zich echter ook een ander geval voordoen, nl. dit: zw. mitr., welke achter de stoplijn zijn opgesteld, *kunnen* van meet af uit deze opstelling aan het stormvuur deelnemen. Dit zijn dan mitrailleurs, als bedoeld in het 2e stukje van punt 97, alwaar gesproken wordt over *vuurorganen*, *opgesteld in de hoofdweerstandsstrook*, welke aan het stormvuur *kunnen deelnemen*. Blijkens het gestelde in dit punt is voor deze vuurorganen (en dus ook voor onze achter de stoplijn opgestelde zw. mitr.) het *deelnemen aan het stormvuur* *hoofdtaak*.

Is de vijand in de hws doorgedrongen, dan kunnen zij als *neventaak* te vervullen hebben: *vuur voor de stoplijn*.

5. Een lt. mitr. neemt geen frontbreedte (sector), doch een punt of achtereenvolgens verschillende punten onder vuur, bij goed zicht zulks gericht, bij slecht zicht in een te voren vastgelegde richting. De sector, die in de verdediging aan een lt. mitr. wordt toegewezen om bij goed zicht de zich daarin vertoonende doelen achtereenvolgens onder vuur te nemen bedraagt 30°. (R.I. II A punt 99, zooals gewijzigd bij de „Eerste opgave van wijzigingen”).

De vermelding van dit getal in kolom 11 van bijlage III wekte verwarring en was ook inderdaad onjuist. Immers, dit getal heeft een andere betekenis, dan de in dezelfde kolom vermelde getallen, welke de frontbreedte (sector) aangeven, welke door een sectie zw. mitrs., een stuk mr. van 8 en een bt. van 6 veld met één vuur geheel wordt bestreken.

6. Zoals blijkt uit kolom 12 van bijlage VII worden te velde voor de vuurmonden van 7 veld geen gkt. medegevoerd, doch uitsluitend bg. en bgkt. Het vermelden van gegevens over vuren met gkt. had dus geen zin.

7. Hoewel de redactie van I.R. II A punt 309 niet onjuist is, achten wij, met vrager, die van Gev. Handl. I punt 310 duidelijker. Vragers opvatting is juist.

8. Gev. Handl. I punt 309 en I.R. II A punt 308 zeggen, dat de hws. in dit geval een „geringe diepte” heeft. In verband met het gestelde in punt 202, vierde alinea, van eerstgenoemd voorschrift zal deze diepte veelal niet veel meer dan 1000 m bedragen. De keuze van de stoplijn wordt in dit geval echter beheerscht door de ligging van de terreingedeelten bedoeld in Gev. Handl. I punt 310, tweede alinea, en I.R. II A punt 309, tweede alinea. Men klampe zich derhalve vooral niet aan vorenstaand getal — dat de voorschriften niet voor niets achterwege hebben gelaten — vast!

9. De voorschriften geven hier geen getal, omdat het er geheel van afhangt waar men, achter de hws, een geschikte *achterhoedestelling* vindt. Het verdient aanbeveling deze zoo dicht achter de hws. te kiezen als in verband met de in de door Vragers genoemde punten gestelde eischen mogelijk is.

Met de door Vr. gegeven getallen kunnen wij ons „om de gedachte te bepalen” verenigen, met dien verstande, dat wij aan het laagste getal den voorkeur geven.

10. De Gemeentewet is gewijzigd bij Wet van 31 Januari 1931 (Stbl. nr. 41). Daarbij zijn verscheidene artikelen overgenummerd, in verband waarmede bij K.B. van 16 Maart 1931 (stbl. nr. 89) een nieuwe tekstuitgave der Gemeentewet heeft plaats gehad.

Bijlage II van boekwerk nr. 55 „Voorschrift militairen bijstand” is in verband met het bovenstaande thans niet meer dienende; niet alleen de nummers, maar ook de tekst van de in die Bijlage weergegeven artikelen zijn veranderd.

Hetzelfde geldt ten aanzien van enkele artikelen in het lichaam van het voorschrift.

De bij deze aangelegenheid betrokken autoriteiten hebben bij brief van 21 September 1931, IIde Afd. B, nr. 2, van den M. v. D. de noodige aanwijzingen ter zake ontvangen.

Overigens kan eerlang een nieuw „Voorschrift militairen bijstand” worden tegemoet gezien”.

11. Hier is inderdaad een hinderlijke *drukfout* ingeslopen. De 18de regel op blz. 57 van I.R. II B moet worden gelezen zooals Vragers aangeeft. Voorts moet op blz. 50, vierde regel, voor 377 worden gelezen 371 en op blz. 61, zesde regel, voor 372 worden gelezen 371. Bij een „opgave van wijzigingen” zal een en ander eerlang worden verbeterd.

12. De redactie heeft betrekking op *stellingvoorposten*. *Legeringsvoorposten* op korten afstand van den vijand zullen zelden zoo lang blijven uitstaan, dat zij moeten worden afgelost.

Indien dit geval zich mocht voordoen, dan wordt op overeenkomstige wijze gehandeld.

NIEUWE UITGAVEN

Der Zivile Luftschutz, Ein Sammelwerk über alle Fragen des Luftschutzes. Herausgegeben von Dr. Ir. KNIPFER, Ministerialrat im Reichsministerium der Luftfahrt, und ERICH HAMPE, Stellvertretender Reichsführer der Technischen Nothilfe, 400 blz. in formaat 21.5 × 29 cm met 180 illustraties en teekeningen. Uitg.: Verlagsanstalt OTTO STOLLBERG, Berlin 1934. Prijs in linnen band RM. 14,—.

Met stijgende bewondering heb ik dit boek bestudeerd. Elk onderdeel van den uitgebreiden luchtbeschermingsdienst, die zoo in alle vertakkingen van de ingewikkelde moderne maatschappij ingrijpt en een tactische, technische, staatsrechtelijke, volkenrechtelijk, economische en psychologische zijde heeft, wordt niet alleen van alle zijden belicht en door practische wenken verduidelijkt, maar vormt door de grondige behandeling een prikkel tot verdere studie. Er is geen gebied van het interessante nieuwe „vak”, dat is vergeten. Weliswaar is er geen afzonderlijk hoofdstuk „Rechtsfragen des Luftschutzes” — dit wordt waarschijnlijk in de 2e druk bijgevoegd — maar in de andere staat hieromtrent voor den belangstellenden lezer zooveel vermeld, dat dit niet als een gemis kan worden gevoeld.

Het is een standaardwerk, een „Luftschutz-Lexikon”. De logische opvolging van de hoofdstukken, de overzichtelijke indeeling van de stof, de belangrijke plaats, welke de zelfbescherming — de grondslag van de luchtbescherming — in het werk inneemt, geven den recensent in „Gasschutz und Luftschutz” met recht de woorden in de pen: „Das Buch hat sich eine grosse Aufgabe gestellt; man darf heute schon sagen, dass es diese gelöst hat.”

Die „Aufgabe” heeft blijkbaar hieruit bestaan, dat de uitgevers het volk de luchtbeschermingsgedachte wilden bijbrengen en het in deze richting wilden opvoeden. De geheele burgerij n.l. moet weten, waarin het gevaar bestaat en op welke wijze zij zichzelf met eenvoudige middelen, daadwerkelijk en tot een zekere grens kan beschermen. Het boekwerk leert ons, dat geen volledige bescherming kan worden verkregen, maar dat tevens de luchtbescherming aan waarde wint naarmate zij in vreedstijd degelijker is voorbereid en meer algemeen goed wordt. Verder bevatten de verschillende hoofdstukken degelijke wenken voor de overheid van staat, gewest en gemeente op welke wijze zij de drang tot zelfbescherming in goede banen kan leiden, een doctrine kan vestigen en een voorbeeld kan geven door het organiseren van een zorgvuldigen waarschuwings- en alarmeeringsdienst en van een tot in bijzonderheden verzorgde hulpverlening. Slechts als de overheid ook van haar zijde de burgerij toont, dat zij geen moeite spaart en reeds nu datgene, wat slechts weinig kost, voorbereid — om later in betere jaren, hiervoor gelden te voteeren — kan men ook medewerking van het publiek, dat recht heeft op luchtbescherming, verwachten.

De taak, welke de schrijvers, allen behorende tot de meest vooraanstaande deskundigen op luchtbeschermingsgebied, zich hebben gesteld is dan ook inderdaad op meesterlijke wijze volbracht.

In een achttal hoofdstukken is het prachtwerk verdeeld, n.l.:

- I. Algemeen,
- II. De luchtaanval,
- III. De luchtafweer,
- IV. De Duitse luchtbescherming (welke allen landen ten voorbeeld kan worden gesteld),
- V. De taak der overheid,
- VI. De bescherming van de industrie tegen luchtaanvallen,
- VII. De zelfbescherming en
- VIII. Speciale gebieden (havens, postereien, spoorwegen, bescherming van dieren, levensmiddelen en oefeningen).

Slechts enkele grepen uit den rijken inhoud kunnen worden gedaan. De uitgevers stellen zich op het juiste standpunt, dat luchtbescherming slechts kan worden begrepen, georganiseerd en uitgevoerd als de verantwoordelijke autoriteiten geheel op de hoogte zijn van

de mogelijkheden van den luchtaanval en hoe deze technisch wordt uitgevoerd. Daarnaast is een gedegen kennis noodig van de uitwerking van de verschillende vliegerbommen. Wordt vervolgens het groote onderscheid tusschen het ongebreidelde luchtbombardement, rechtstreeks gericht tegen de bevolking, en dat, uitsluitend tegen doelen van belang voor de oorlogsvoering, bestudeerd en begrepen, dan eerst is het mogelijk een *luchtbeschermingsplan* te ontwerpen en gestalte te geven. Het klinkt alles zoo dood eenvoudig, maar steeds blijkt, dat er zonder systeem wordt georganiseerd. Een uitgebreide kennis van de „militaire” objecten, getoetst aan de locale omstandigheden, welke kan worden verkregen door grondige verkenningen ter plaatse, leidt vervolgens tot het organiseren van de hulpploegen, welke hun menschevriend werk ten bate van de burgerij moeten verrichten. De aanval bepaalt via de objecten de sterkte, samenstelling en plaats van de hulpdiensten. De noodzakelijkheid van afdoende en vooral snelle hulp heeft een logische indeeling van de stad in vakken (sectoren, wijken en huizenblokken) ten gevolge, welke onderverdeeling ten slotte eindigt bij het huis, de cel van de zelfbescherming. Een algemeene reserve verschaft het hoofd van den luchtbeschermingsdienst de gelegenheid om in bijzondere noodgevallen in te grijpen. Aan het waandenkbeeld, dat een bombardeergroep zoo maar lukraak op een stad een paar bommen laat vallen, wordt in hoofdstuk II voor goed een einde gemaakt. Elke bom is bestemd voor een bepaald doel; hij heeft als het ware een etiket, waarop de bestemming is vermeld. De verschillende beperkingen, waaraan de luchtvaart nog is onderworpen en waarmede het hoofd lbd. bij den opzet van zijn organisatie zijn voordeel kan doen, worden duidelijk naar voren gebracht.

Het hoofdstuk „Luchtverdediging” toont de groote verschillen tusschen lvd. en lbd. aan, doch geeft ook een beeld in welk opzicht beide diensten elkaar aanvullen. Uit het hoofdstuk, toegelicht door tal van voorbeelden uit den wereldoorlog, blijkt, dat zij elkaar nimmer kunnen vervangen, maar te zamen één geheel vormen, dat een groote mate van veiligheid waarborgt. De voornaamste aanrakingspunten: luchtwachtdienst, verduistering en maskeering worden besproken bij de „Behördliche Aufgaben”.

Een groote verdienste van de schrijvers is, dat zij het gasgevaar op de juiste waarde schatten. Slechts weinig strijdgassen zijn voor gebruik in vliegerbommen geschikt, van het vergassen van een stad met eenige vliegtuigen is geen sprake, de uitwerking van een gasbom staat ten achter bij die van een brisantbom en tegen strijdgas is bescherming te verkrijgen, tegen een voltreffer van een zwaren brisantbom niet. Maar er bestaat nu eenmaal gevaar, dat de vijand — zij het dan ook op een andere wijze, dan men wel eens in persverslagen en ultra-pacifistische geschriften leest — gas gebruikt en daarom is hier-tegen ook beveiliging dringend noodig. Aan den brandbom wordt eveneens de juiste waarde toegekend, geen wonder; hij vormt als het ware een overgang naar het hoofdstuk: „Zelfbescherming.”

Het met eenvoudige middelen zoo goed mogelijk brandvrij inrichten van een huis is wel een der voornaamste beginselen van die zelfbescherming. Ook de andere elementen: daadwerkelijke hulp bij de verduistering, inrichting van een gas- en scherfvrij vertrek en een ordelijk gedrag in het openbaar in zeer moeilijke omstandigheden („luchtalarm”) worden terecht sterk naar voren geschoven. Een paniek te voorkomen, daar gaat het om bij luchtbescherming. Hoe de bevolking in dit opzicht kan worden opgevoed, leert ons een uitvoerige beschrijving van de werkwijze en de organisatie van de „Reichsluftschutzbund”. Met de glasheldere uiteenzetting van de zelfbescherming en van het gebruik der vele propagandamiddelen vormt deze beschrijving wel het hoogtepunt van het boekwerk. Op elke achttien Duitschers is er een, die lid van deze vereeniging is tegen 1 mark per jaar! Dit zou voor een „Nederlandsche luchtbeschermingsvereeniging” een ledensterkte van ± 400.000 uitmaken!

De wijze, waarop de industrie en de verschillende openbare bedrijven zich kunnen beschermen, vormt het onderwerp van eenige belangrijke hoofdstukken. Ook hierin vinden we de bekende beginselen de hun toekomstige plaats. Op een minutieuse organisatie aan de hand van plaatselijke gesteldheid en op grond van de aanvalsmogelijkheden, nauwe samenwerking met gewestelijke en gemeentelijke diensten en een ver doorgevoerde verduistering wordt terecht gewezen. Met nadruk wordt tegen improvisatie en schijnvertoningen gewaarschuwd. Ten slotte zijn uit het boek nog eenige wijze lessen te putten. Nu reeds kunnen verkenningen worden uitgevoerd, kelders worden onderzocht naar de hoeveelheid op te leggen materieel, verduisteringsmaatregelen worden getoetst en oefeningen — eerst individueel en op kleine schaal, later in verband — worden gehouden. Er kan een plaatselijke luchtbeschermingsvereeniging worden opgericht, een luchtbeschermingsplan worden ontworpen. Dit alles kost of niets of zeer weinig. Ook is hiervoor geen wettelijke regeling van den lbd. noodig.

Zelfs met het voorbeeld voor oogen van een groote gemeente, waar een storm van verontwaardiging opstak, toen f 2,50 — zegge twee gulden vijftig cents — voor luchtbescher-

mingsdoeleinden op de begrooting voorkwam, wil ik dit boek ieder hoofd lbd. of iederen directeur van een gemeentelijken dienst of groot bedrijf ter bestudeering aanbevelen. Nog altijd „beschermt” de overheid in verscheidene gemeenten de aan haar zogen toe-
 vertrouwde burgerij met de woorden „zolang er geen wet is, kan er niets gebeuren” of „het is misdadig een angstpsychose te verwekken.” Daartegenover kan de grondgedachte van dit boek worden gesteld, welke niet beter kan worden weergegeven dan door de woorden van Minister GOERING bij de stichting van den Reichsluftschutzbund: „Ein Volk, das sich untätig und willenlos feindlicher Willkür preisgibt, hat seine Existenz verwirkt. Ein Volk aber, das den eisernen Willen zur Selbsterhaltung in sich trägt, wird auch den Gefahren aus der Luft erfolgreich trotzen!”

v. R.

Het Legioen van Mangkoe-Nagoro door H. F. AUKES, Luitenant-kolonel b.d., voormalig officier-leider van het Legioen, met 16 afbeeldingen. Uitg. A. C. Nix & Co., Bandoeng 1935. Prijs geb. f 9.75.

Toen wij eertijds het voorrecht hadden bij het K. N. I. L. te worden gedetacheerd en aldaar vernamen van het Legioen van den Mangkoe-Nagoro, bleek ons, dat er zelfs geruimen tijd in Indië gevestigde Nederlanders zijn, die niet weten wie de Mangkoe-Nagoro is. Toch heeft de Mangkoe-Nagoran, een der vier Javaansche Vorstenlanden, zeer zeker recht door ieder Nederlander te worden gekend. Het ontstond in 1755, aan het einde van den derden Javaanschen successieoorlog, toen de Soesoehoehan van Soerakarta, onder invloed van de Oost-Indische Compagnie, een deel van zijn gebied afstond aan MAS SAÏD, een der prinsen van het Mataramsche Huis, die daarop den titel Mangkoe-Nagoro aannam. Om diens aanzien te verhoogen schonk de Compagnie hem een toelage als tegemoetkoming in het onderhoud van troepen, op de hulp waarvan de Compagnie desgewenscht zou kunnen rekenen. Van dit oogenblik af zijn de opvolgende zeven hoofden van het Mangkoe Nagoro'sche vorstenhuis het Nederlandsche gezag onwankelbaar getrouw gebleven en stredden hun troepen ook onder de hachelijkste omstandigheden (verdediging van Java tegen de Engelschen; Java-oorlog; Atjeh-oorlog; enz.) zij aan zij met het Indische leger. De Mangkoe-Nagoro is de eenigste Indische vorst, die, als ridderlijk vazal van de Kroon, aan het hoofd staat van een strijdmacht (thans 6 compagnieën en een karabijnmitrailleur-afdeeling), welke een deel vormt van het K. N.-I. L.

Op verzoek van Mangkoe Nagoro VII heeft overste AUKES de roemrijke geschiedenis van het Legioen geschreven, welke nauw is vervlochten met een groot deel der Indische krijgsgeschiedenis. Hoewel in de eerste plaats bestemd voor de officieren van het Legioen, zal dit werk, naar wij hopen, niet nalaten ook buiten dezen kring belangstelling op te wekken voor een te weinig gekend deel van onze weermacht.

C.

Schulversuche zur Chemie der Kampfstoffe (ein Experimentierbuch zum Gas- und Luftschutz) door Dr. W. KINTTOF (Studienrat in Greiz), met 40 afb. en 5 tabellen in den tekst; 140 p. Uitg. Carl Heymanns Verlag, Berlin W. 8. Prijs f 2.30.

Door de snelle ontwikkeling van het luchtwapen in de laatste jaren heeft de bescherming der burgerbevolking tegen luchtaanvallen zeer aan beteekenis gewonnen. In de laatste jaren is daaraan in Duitschland intensief gewerkt; dit is o.m. te verklaren hieruit, dat Duitschland door zijn geographische ligging (met talrijke bevolkingscentra) te midden van mogendheden, die over aanzienlijke luchtstrijdkrachten beschikken, aan luchtaanvallen onmiddellijk is blootgesteld. Vele maatregelen zijn in dat land getroffen om de burgerbevolking, in die gevallen, te kunnen beschermen. Onder de middelen tot passieve bescherming der burgerbevolking tegen de gevaren, voortspuitende uit luchtaanvallen, behoort het instrueeren der bevolking (jong en oud). Als een voorbeeld geldt het thans besproken werkje. Het dient als leidraad op de middelbare scholen en inrichtingen van hooger onderwijs. Op methodische en bevattelijke wijze is de stof gerangschikt en, althans in hoofdzaak, voor een ieder begrijpelijk gemaakt. Het boekje past zich aan het leerplan van bedoelde inrichtingen van onderwijs aan en vormt voor het onderdeel chemie daartoe de aanvulling.

Een Nederlandsch boekje van gelijke strekking zou voor onze inrichtingen van onderwijs geen overdadige luxe zijn.

Het boek is verdeeld in drie hoofdstukken, waarvan het eerste (p. 2—36) gewijd is aan: A. ontbrandingsstoffen (phosphor-ontbrandingssamenstellingen; thermiet- en electron-

thermiet ontbrandingssamenstellingen; chemische blusmiddelen); B. nevelverwekkende stoffen (phosphorzure nevel, zwavelzure nevels, titanium- en kiezelzure nevels; ammoniumchloride nevels, zinkchloride nevels; kleurennevels (indigo, auramium, chrysoïdine en paranitraniline).

Het tweede hoofdstuk behandelt de ademhaling en het gasmasker (p. 36—70).

Het derde hoofdstuk is gewijd aan de chemische strijdgassen (p. 70—134): gassen die prikkelend op de oogen inwerken (xylylbromide en aanverwante verbindingen; broom-aceton en aanverwante verbindingen; chloracetophenon); verstikkende strijdgassen of longvergiften (groenkruis) (phosgeen, perchloormierzuurmethylester; chloorpikrine; nitromethaan); huidvergiften (geelkruis) (diaethylsulfide; thiodiglykol); gassen, die prikkelend werken op neus- en mondholte (blauwkruis) (diphenylcyanide; diphenylaminarsenicumchloride; aethylarsenicumdichloride).

DR. M. H. H. FRANSSEN.

De Automobiel, Deel I, De Motor, door A. J. GELDERSBLOM (Steinbuch). Uitg. Æ. E. Kluwer, Deventer 1935. Prijs f 10.— geb.

Dit boek, steeds op de hoogte van zijn tijd gebleven, is thans één der beste boeken, in de Nederlandsche taal, op auto-motorgebied.

Het hoofdstuk der autodieselmotoren is belangrijk uitgebreid, zoodat behalve vele voorkamer-motoren ook de motor met directe inspuiting, de door KROMHOUT in licencie gebouwde Gardner motor beschreven is.

Het hoofdstuk der carburateurs is zoodanig geworden, dat dit vrijwel alle gangbare en nieuwste carburateurs beschrijft, doch bovendien de werking uitlegt, alsmede de afstelling.

Het boek is onmisbaar te noemen voor officieren, belast met het toezicht op militaire autoherstelwerkplaatsen. Het omvat de noodzakelijke kennis voor *alle* officieren bij gemotoriseerde korpsen en is van groot belang voor onderofficieren, behulpzaam bij chauffeursopleidingen.

Voor ieder, die een uitgebreide kennis van de automotor nastreeft, is dit boek bijzonder aan te bevelen.

De prijs is thans zoodanig gesteld, n.l. f 10.— ingebonden, dat het binnen ieders bereik is gebracht.

Wellicht ware in verband met de hiervoor toenemende belangstelling, een hoofdstukje over de houtgasmotor op zijn plaats en ook een enkel woord van critiek over de vele recente uitvindingen op het gebied van petroleum en ruwolie carburateurs.

Wij betwijfelen niet, of het werk zal er in slagen, de belangrijke plaats die het in onze literatuur op dit gebied, inneemt, te behouden.

C. A. B.

Marlborough his life and times, volume II, door WINSTON S. CHURCHILL. **Een critische Studie.** Onder toezicht van den Chef van den Generalen Staf bewerkt door C. C. DE GELDER. Directeur van het Krijgsgeschiedkundig archief van den Generalen Staf. Assen. N.V. Drukkerij voorh. H. BORN, 1935. Prijs f 0.50.

Spoediger dan wij durfden hopen is „*De slag bij Ekeren*” (zie *De Militaire Spectator* 1935, blz. 86) gevolgd door een nieuwe publicatie betreffende het optreden van onze troepen in den Spaanschen successie-oorlog, het te weinig gekende glorie-tijdperk van ons leger. Kolonel DE GELDER kruist ditmaal, voor de eer onzer wapenen, de pen met den bekenden Britschen staatsman WINSTON CHURCHILL, van wiens hand onlangs het tweede deel verscheen van een werk gewijd aan zijn grooten voorvader JOHN CHURCHILL, hertog van Marlborough. Evenals in 1815 onder WELLINGTON streden in het begin der 18de eeuw onder MARLBOROUGH Nederlanders en Britten tezamen tegen het Fransche imperialisme en, zooals na 1815 geschiedde door Siborne, komt thans CHURCHILL alleen voor laatstgenoemden de eer der overwinningen oepschen. Gelukkig bezit de Koninklijke landmacht echter in kolonel DE GELDER een autoriteit, die op alleszins overtuigende wijze de eenzijdige en scheeve voorstellingen van den Engelschen historiograaf heeft recht gezet.

Het is ons bekend, dat de brochure van kolonel DE GELDER ook in Engeland de aandacht heeft getrokken. Moge zulks er toe leiden, dat het derde deel van CHURCHILL'S werk de rectificaties brengt, waarop ons leger recht heeft.

C.

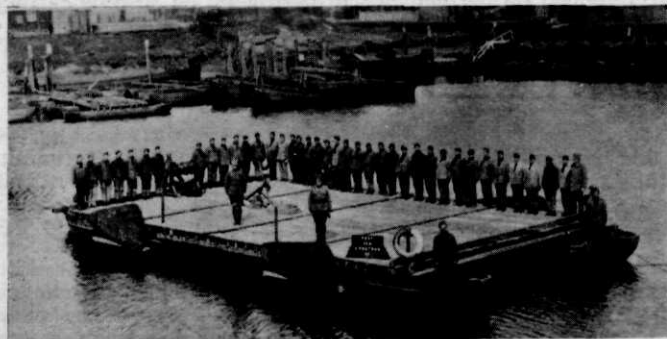
LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

ONS PONTONWEZEN.

Afb. 1. Het vervoer van een vakwerkspanning met behulp van een bok op de Oude Maas voor Dordrecht. Deze vakwerkspanningen dienen als aanleghoofden voor de vloten van den „Veerdienst”, waarvan fig. 2 een afbeelding geeft.

foto Lt.-Kol. Boeree.

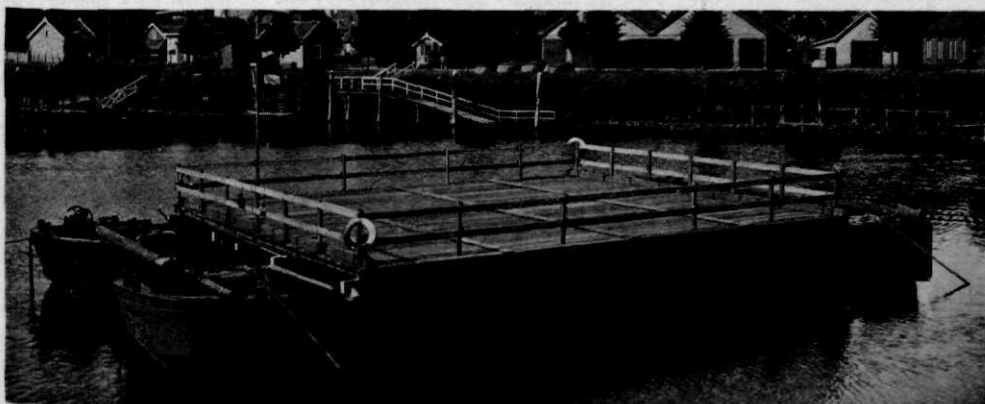
Afb. 2. Vlot van den „Veerdienst” gebouwd op 2 zandbakken. Laadoppervlak ± 160 m². Het wordt met een sleepboot verplaatst. Er kunnen in één vaart 500 volledig uitgeruste manschappen mede worden overgezet.

foto Duparant.

Van weinig onderdeelen van de Koninklijke Landmacht verschijnen in de pers zooveel foto's als van het Korps Pontonniers en Torpedisten. En terecht. Dit oude korps, dat in ons zoo bij uitstek waterrijke Vaderland aan schier ieder wapen onmisbare diensten bewijst bij het van oever verwisselen, indien de tactische of strategische toestanden dit vereischen, heeft recht op ons aller erkenning en dankbaarheid. Met nimmer falende

Afb. 3. Brug van den Varenden Pontontrein geslagen bij Rheden-de Steeg, waarover motorartillerie van het K.R.A. trekt.
foto Lt.-Kol. Boeree.

Afb. 4. Een pont van 5 pontons n°. 1 van den Varenden Pontontrein (V.P.T.) Laadopervlak \pm 110 m². Het wordt met een sleepboot verplaatst. Hiermede kunnen omstreeks 300 man per overvaart worden vervoerd.

foto Lt.-Kol. Boeree.

energie heeft dit Korps zich aan de steeds hoger wordende eischen aangepast, ondanks het feit, dat de bezuinigingsdraak ook dit legeronderdeel in haar vangarmen greep. Met vertrouwen kunnen nu zelfs onze zwaarste vuurmonden met motortractie over de grootste stroomen heen. De moderniseering van het materiaal vindt gelukkig regelmatig voortgang. Bijgaande foto's zijn opgenomen door den Luitenant-kolonel BOEREE, aan wien groote dankbaarheid verschuldigd is voor de vele fotografische opnamen die hij van de werkzaamheden der Pontonniers maakte.

P.

BERICHTEN VAN PERSONEEL EN AARD.

Bij de Lichte Troepen.

Bevorderd.

tot reserve-majoor,
reserve-ritmeester Jhr. L. M. VAN REIGERSBERG VERSLUYS, van het Ie R.H., 7 Nov.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant P. FORBES WELS, van het IIe R.H., werkzaam gesteld onder de bevelen van den Chef van den Generalen Staf, 1 Nov.

Eerste-luitenant T. E. E. H. MATHON, van het IIe R.H., gedetacheerd ten bureele van den I. d. C., C. Lt. B., 1 Nov.

Ritmeester Jhr. C. E. J. M. VERHEIJEN, van den Grooten Staf, eervol ontheven uit zijn betrekking van Ordonnans-officier van Hare Majesteit de Koningin en overgeplaatst bij het IIe R.H., 1 Jan. 1936.

Eervol ontslagen.

Reserve-luitenant-kolonel H. A. M. SASSEN, van het IIe R.H., 2 Nov.

Reserve-majoor G. W. BARON TAETS VAN AMERONGEN TOT WOUDEBERG, van het IIe R.H., 7 Nov.

Reserve-eerste-luitenant H. A. A. VAN NIEVELT, van het IIe R.H., 24 Oct.

Decoratiën.

Ritmeester Jhr. C. E. J. M. VERHEIJEN, van den Grooten Staf, ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Benoemd.

tot reserve-kapitein voor spec. diensten bij het Vrijw. landst. korps spoorwegdienst, eervol ontslagen reserve-eerste-luitenant der genie H. G. GROSJEAN, 2 Nov.

tot reserve-kapitein bij het 18e R.I., gerekend van 1 Oct.

eervol ontslagen reserve-kapitein C. A. M. BEUKERS.

tot reserve-kapitein bij het 22e R.I.,

eervol ontslagen reserve-kapitein van het K.N.I.L. D. VAN EL, 5 Nov. (ouderdom van rang bepaald op 1 Juni 1934).

tot officier van gezondheid der tweede klasse, F. PIEKEMA, W. P. BLOKPOEL en G. E. VAN BEEK, allen 11 Nov.

Bevorderd.

tot reserve-kapitein, gerekend van 31 Juli,

reserve-eerste-luitenant der militaire administratie T. KINGMA, van het 20e R.I. tot kapitein-intendant,

eerste-luitenant der militaire administratie F. WIJNMAN, van het 2e R.V.A., 30 Oct.

tot reserve-kapitein, gerekend van 28 Sept.,

reserve-eerste-luitenants G. J. A. BARTELS en C. J. VAN SUNDERT, onderscheidenlijk van het 9e en van het 6e R.I.

tot reserve-luitenant-kolonel, met ingang van 1 Nov.,

reserve-majoor der militaire administratie H. VAN DE ERVE, van het 4e R.I.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Kapitein J. MEIJER, van het R. Gr., toegevoegd aan den I.D.C. te 's Gravenhage, 1 Oct.

Kapitein H. J. NOLTHENIUS, van het R. Gr., benoemd tot adjudant van het regiment, 21 Oct.

Kapitein S. O. ROOSJEN, van den Staf Brig. Gr. en J., (Ie I. Brig.) eervol ontheven van de functie van adjudant van de brigade, 1 Jan. 1936.

Kapitein N. TIBO, van het R.J., benoemd tot adjudant van de Brig. Gr. en J. (I. I. Brig.) 1 Jan. 1936.

Eerste-luitenant G. DIJKSTRA, van het 12e R.I., werkzaam gesteld ten bureele van den Chef van den Generalen Staf, 1 Dec. (de overplaatsing bij het 6e R.I. op 1 Nov. is ingetrokken).

Eerste-luitenant Jhr. D. J. A. A. VAN LAWICK VAN PABST, van het K.R.A., bij den Grooten Staf benoemd tot Ordonnans-officier van Hare Majesteit de Koningen, 3 Nov.

Eerste-luitenant R. RÖMER, van den Grooten Staf, eervol ontheven uit zijn betrekking van Ordonnans-Officier van Hare Majesteit de Koningin en overgeplaatst bij het 2e R.V.A., 3 Nov.

Eerste-luitenant H. G. HAGENS, van het 18e R.I. en Tweede-luitenant C. O. WEEK-HOUT, van het 4e R.I., overgeplaatst bij het Korps motordienst, 1 Jan. 1936.

Eerste-luitenant G. H. VAN DER SPEK, van de S.R.O.I., geplaatst bij de Afdeling Mariniers te Rotterdam, 15 Oct.

Kapitein J. L. VAN DAM, van het 3 R.V.A., overgeplaatst bij het R.K.A., 1 Dec.

Kapitein W. M. J. A. L. DE VISSER, van het R.K.A., overgeplaatst bij het 3e R.V.A., 1 Dec.

Tweede-luitenant C. KOOL, van het R.K.A., en gedetacheerd bij het A.S.K., ontheven van zijn detachering en overgeplaatst bij het R.M.A., 1 Nov.

Eerste-luitenant W. J. A. VIS, van het 16e R.I., werkzaam bij den Hoofdintendant, overgeplaatst naar Breda en werkzaam gesteld ten bureele van den Intendant der IIIe Divisie, 1 Jan. 1936 (de werkzaamstelling bij den Intendant der IIe Divisie, op 1 Feb. 1936, is ingetrokken).

Eerste-luitenant P. J. VAN DER BURG, van het K. Lu. A., werkzaam bij den Hoofdintendant, gedetacheerd van 1 Nov. 1935 tot 1 Feb. 1936, ten bureele van den Intendant der IIe Divisie.

Kapitein-intendant F. WIJNMAN, ingedeeld bij de IIIe Divisie, en tevens belast met het geven van lessen in legerverpleging van de K.M.A.

Reserve-kapitein Jhr. C. L. B. W. VAN SUCHTELEN van de HAARE, van het 4e R.I., overgeplaatst bij de Schoolcomp. M.D., 1 Nov.

Eerste-luitenant der militaire administratie J. H. BARTMAN, eervol ontheven van zijn werkzaamstelling bij het D. v. D. en overgeplaatst bij het 21e R.I., 1 Jan. 1936.

Eerste-luitenants A. K. SCHEUERMANN, A. J. W. JÄGER en C. ZAAIJER, onderscheidenlijk van het 6e, het 22e en het 8e R.I., allen werkzaam bij den Vrijw. landstorm, ontheven van die werkzaamstelling en overgeplaatst bij de S.R.O.I., resp. op 1 Nov., 15 Nov. en 1 Dec.

Kapitein W. W. B. HALBERTSMA, van het 2e R.V.A., gedetacheerd ten bureele van den C.-Brig. Gr. en J. (I I. Brig.), 1 Nov.

Eerste-luitenant G. J. le FÈVRE DE MONTIGNY, van het 2e R.V.A., bij het regiment teruggekeerd, 1 Nov. (was gedetacheerd bij de Hoogere Krijgsschool).

Eerste-luitenant J. A. W. UIJLENBERG, van het 5e R.V.A., ter beschikking gesteld van den Directeur der Hoogere Krijgsschool, 1 Nov.

Kapitein van den Generalen Staf A. Q. H. DIJKHOORN, toegevoegd aan den Chef van den Generalen Staf, 1 Nov.

Kapitein van den Generalen Staf M. R. H. CALMEIJER, benoemd tot leeraar aan de Hoogere Krijgsschool, 1 Nov.

Eerste-luitenant A. J. G. BOUTMY, van het R.J. eervol ontheven van zijn plaatsing bij het R.J., op 1 Jan. 1936 boven de sterkte van de Koloniale Reserve en bestemd voor de functie van adjudant van den Gouverneur van Curaçao.

Eervol ontslagen.

Reserve-luitenant-kolonel der militaire administratie H. VAN DE ERVE, van het 4e R.I., 1 Nov.

Reserve-luitenant-kolonel L. G. A. VAN DER REIJDEN, van den Staf IIIe I. Brig., 1 Nov.

Reserve-kapitein J. R. VERWERS, van het 2e R.V.A., 15 Oct.

Reserve-kapitein P. G. A. DE GAAIJ, van het 8e R.I., 1 Jan. 1936.

Reserve-officier van gezondheid der eerste klasse Dr. P. VAN PAASSEN, 28 Oct.

Reserve-majoor C. A. LETINCK, van het 20e R.I., 13 Nov.

Reserve-majoor (stationscommandant) J. J. J. VAN STUYVESANT MEIJEN, van den Staf inf., 13 Nov.

Werkzaam gesteld onder de bevelen van den Chef van den Generalen Staf,

van 1 Nov. 1935—1 Nov. 1936,

Eerste-luitenant B. KONING, van het 7e R.I.,

Kapitein J. F. M. STEENMETSER, van het 8e R.V.A.,

Kapitein K. VAN RIJN, van het 2e R.V.A.,

Eerste-luitenant O. J. SIERSEMA, van het 4e R.V.A.,

Eerste-luitenant J. H. COUZIJ, van het 5e R.V.A.,

Kapitein P. L. VAN BOVEN, van het R. G. Tr.

Decoratiën.

Eerste-luitenant R. RÖMER, van den Grooten Staf, ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

NIEUWE REGLEMENTEN EN VOORSCHRIFTEN

ALGEMEEN SCHIETVOORSCHRIFT VOOR DE KONINKLIJKE LANDMACHT

betreffende de handvuurwapenen, de lichte- en de zware
mitrailleurs en den mortier van 8.

(Alg. S.V.)

A. Algemeen.

Aanleiding tot het ontwerpen van dit voorschrift was de omstandigheid, dat voor de in en na de oorlogsjaren ingevoerde vuurwapenen nog geen schietvoorschriften waren tot stand gekomen.

Voor den mitrailleur M 20 waren in Hoofdstuk II van de sedert ingetrokken „Aanwijzingen voor de opleiding der infanterie” eenige, voor het schieten benoodigde, gegevens vastgelegd, terwijl voor den mortier van 8 een voorloopige „Handleiding voor het schieten met den mortier van 8” was verstrekt.

Het bestaande „Schietvoorschrift voor de zware mitrailleurs” was nog gegrond op het kaliber 6,5 en het oude materieel en bevatte voor de 7,9 munitie geen bruikbare gegevens meer. Door het verstrekken van „Voorloopige gegevens betreffende het schieten met mitrailleurs M 08 (munitie S 23) op affuit M 25” werd ook hierin voorzien.

Bij het ontwerpen van de benoodigde schietvoorschriften is het geweer-(karabijn)-schietvoorschrift tevens in de beschouwingen opgenomen.

Zooals uit het vorenstaande blijkt, zijn de revolver en het pistool buiten beschouwing gebleven. Dit vindt zijn verklaring in de omstandigheid, dat de desbetreffende thans bestaande voorschriften, wapen-, schiet- en opleidingsgegevens bevatten en een omwerken van deze voorschriften het ontwerpen van wapen en schietvoorschriften zou vereischen.

B. Titel, indeeling en inhoud.

Het ontworpen voorschrift is, voor zoover de behandelde vuurwapenen ook worden gebruikt bij andere Wapens en Diensten dan de infanterie als algemeen geldend te beschouwen. In verband daarmee is als titel gekozen: „Algemeen schietvoorschrift voor de Koninklijke Landmacht betreffende de handvuurwapenen, de lichte- en zware mitrailleurs en den mortier van 8.”

Bij de samenstelling van het voorschrift is voor elk vuurwapen een afzonderlijk deel ontworpen. Aangezien in elk dier deelen, wilden deze volledig zijn, algemeen geldende beginselen, gegevens e.d. moesten worden opgenomen en dit voor elk dier deelen een ongewenschte uitbreiding der te behandelen stof zou hebben medegebracht, zijn deze algemeen geldende beginselen, enz. in een afzonderlijk deel neergelegd.

De indeeling is daardoor als volgt geworden:

Deel I. Onderwerpen van algemeenen aard.

Deel II. Geweer en karabijn.

Deel III. Mitrailleur M. 20.

Deel IV. Mitrailleur M 08 enz. en M 18.

Deel V. Mortier van 8.

Deel VI. Schietterreinen en schietbanen.

De inhoud der deelen is tot het noodzakelijke beperkt, herhaling is zoo mogelijk vermeden. Verwijzing naar andere deelen was hierdoor somtijds noodzakelijk.

Het in Deel IV behandelde betreffende de zware mitrailleurs zal, aangezien de zware mitrailleurs van Cavalerie en Wielrijders een affuit bezitten, welke in sommige opzichten afwijkt van de bij de Infanterie gebezigde affuit M 25, waardoor enkele handelingen, o.a.

betreffende het richten, op andere wijze moeten geschieden, aanvulling behoeven. Deze aanvulling zal, zoodra de ballistische gegevens van voornoemde wapenen zijn vastgesteld, in een aan Deel IV toe te voegen aanhangsel worden vastgelegd.

C. Deel I.

De in dit deel behandelde ballistiek is zoo eenvoudig mogelijk gehouden. De instructeur en de vuurleider vinden hierin slechts de voor hun taak benoedigde kennis. Als leerboek kan dit deel derhalve niet worden beschouwd.

Voorts bevat dit deel bepalingen, beginselen en gegevens, welke bij elk der onderscheidene vuurwapenen ter sprake zouden moeten zijn gebracht.

D. Deel II.

Het geweer heeft in dit deel de plaats gekregen, welke het ingevolge de jongste krijgservaringen toekomt. Het vuur op korten afstand tegen vluchtige kleine doelen is hoofdzak geworden. Aangezien op die afstanden de zenuwstorende invloeden van het gevechtsveld zich het sterkst doen gevoelen is het automatisch uitvoeren der schiethandelingen vereischt. De beoefening van den juist-snelle-aanslag wordt dan ook thans bij de opleiding meer dan in het S.V.I. '12 op den voorgrond gebracht.

E. Deel III.

De beginselen betreffende het schiettechnisch gebruik van den lichten mitrailleur zijn in dit deel behandeld.

Voor den vuurstoot is thans een vaste maat vastgesteld, zoodat de schutter zich het afgeven van een vuurstoot als een automatische handeling eigen kan maken.

De ervaring heeft geleerd, dat slechts de vuurstoot van een beperkt aantal schoten, zoonoodig meer malen op een zelfde doel herhaald, gunstige resultaten oplevert. Bij langer voortgezet automatisch vuur kan het wapen door den schutter niet voldoende worden beheerscht en gaat het grootste deel der schoten verloten.

Ook in het plaatsen van den kolf aan den schouder (de aanslag) en het vuren in beweging is thans eenheid gebracht, zooals de desbetreffende beginselen in het „Infanterie-Reglement" Deel I Hoofdstuk IV reeds aangaven.

F. Deel IV.

Door verhooging van het ballistisch vermogen en door verbetering van de ondersteunings- en richtmiddelen is de zware mitrailleur geschikt gemaakt om ook op grotere afstanden werkdadig vuur af te geven.

Bij de samenstelling van de schietregels, alsmede van de voor de vuurleiding benoedigde tabellen, is met een en ander rekening gehouden. De samenstelling van die tabellen is zoodanig geschied, dat het rekenen door de vuurleiders tot het onvermijdelijke is teruggebracht, zoodat het werk van die leiders thans in hoofdzaak neerkomt op een groote routine in het raadplegen van tabellen. Deze tabellen zullen in een afzonderlijk tabellenboekje van handig formaat en afwaschbaar (ongevoelig voor vocht) worden verzameld. Hierin zullen tevens de nomografische hulpmiddelen, worden opgenomen. De gebruikers kunnen alsdan naar verkiezing gebruik maken van de tabellen, dan wel van de overeenkomstige nomogrammen.

In deel IV zijn tevens behandeld het gebruik van den afstandmeter en van het toestelsectiecommandant, alsmede de opleiding daarin.

G. Deel V.

Aangezien de eigenschappen van den mortier, alsmede het gebruik van dit vuurwapen, aanzienlijk afwijken van de overige in dit voorschrift behandelde vuurwapenen, is dit deel van het voorschrift noodwendig uitgebreid geworden, dan de overige deelen.

Gestreefd is naar den grootsten eenvoud bij het samenstellen der schietregels.

In afwijking van de inrichting der overige deelen is een belangrijke afzonderlijke plaats in dit deel ingeruimd voor de opleiding van vuurleiders. Dit is noodig geacht, omdat de uitwerking van het vuur der mortieren in bijzondere mate afhangt van de bekwaamheid van de vuurleiders in het waarnemen en het toepassen der schietregels.

H. Deel VI.

In dit deel zijn alle gegevens verzameld betreffende de inrichting, het onderhoud en het gebruik van schietterreinen en schietbanen, alsmede van de voor deze geldende veiligheidsbepalingen en alles wat daarmee verband houdt.

Voorts zijn in dit deel opgenomen de gegevens betreffende aard, afmetingen en samenstelling van de in de andere deelen van dit voorschrift genoemde schijven en doelen.

VERZAMELING VAN PIONIER-TECHNISCHE GEGEVENS.

Reeds meermalen is de noodzakelijkheid betoogd en gebleken om, vooral voor het dienstplichtig kader en voor het reserve-personeel, te kunnen beschikken over een eenvoudige handleiding in den vorm van een verzameling van pionier-technische gegevens, waarin de hoofdzaken zijn opgenomen uit de voorschriften en reglementen, zoodat deze verzameling geschikt is voor het gebruik bij den dienst te velde.

Het belang hiervan komt vooral naar voren voor de uitvoering van pionier-technische werkzaamheden.

In dit opzicht is het in het bijzonder noodig, dat de opleiding van het dienstplichtig kader en van het reserve-personeel geschiedt aan de hand van de bestaande voorschriften en reglementen, waarbij er naar moet worden gestreefd, aan dit kader in den wel is waar zeer korten opleidingstijd, een voldoende grondige kennis van deze reglementen en voorschriften bij te brengen.

Blijven deze reglementen en voorschriften dus hoofdzaak en onmisbaar, zoo is daarnaast het groote belang gebleken van een practische verzameling, waarin het dienstplichtig kader en het verlofspersoneel datgene kan vinden, wat het voor de uitoefening van hun taak bij herhalingsoefeningen en in oorlogstijd onmiddellijk noodig heeft, terwijl dan voor verdere benoodigde gegevens de betrekkelijke reglementen en voorschriften kunnen worden geraadpleegd.

Een dergelijke verzameling zou, als een algemeene handleiding, bij het vertrek met groot verlof kunnen worden behouden.

Bovendien kan een verzameling van pionier-technische gegevens van groot nut zijn voor de officieren van de staven van groote troepeneenheden. Voorts komt het belang ook naar voren voor de beroepsofficieren en onderofficieren bij het verrichten van hun taak bij de opleiding van dienstplichtigen en bij de verschillende andere vredes-oefeningen.

Ten slotte kan een dergelijke verzameling goede diensten bewijzen bij kaderoefeningen op de kaart en in het terrein. Zulks vooral teneinde in elk afzonderlijk geval een denkbeeld te kunnen vormen omtrent de factoren, welke den pioniertechnischen arbeid beheerschen: tijd, personeel, materieel, beschikbare materialen en de hiermede te maken constructies, vervoer, enz.

In verband met het vorenstaande zal het geen nadere toelichting behoeven, dat de inhoud van deze verzameling zich geheel aanpast aan dien van het Voorschrift Inrichten van Stellingen (V.I.S.).

De verschillende deelen van dit voorschrift zijn verwerkt in de hoofdstukken *Grondwerk; Bekleedingen; Opruimingen; Vermielingen; Mineeren; Bruggen; Wegen; Gevechts-, Afwachtings- en Gemeenschapsdekkingen; Hindernissen; Maskeering en Legering.*

Bovendien zijn onder *Algemeene Gegevens* opgenomen gegevens betreffende:

- de organisatie van technische troepen en staven;
- de uitrusting aan gereedschappen, werktuigen en spring- en ontstekingsmiddelen;
- het vervoer van materialen, alsmede de aanvraag en de verstrekking hiervan;
- de inrichting van pionierparken;
- het organiseren van technische werkzaamheden; en
- het maken van bevelen voor pioniertechnische werkzaamheden.

In het hoofdstuk *Materialen* zijn gegevens verzameld nopens de verschillende materialen, welke bij pionier-technische werkzaamheden worden gebruikt.

Ten slotte zijn in het hoofdstuk *Wiskundige gegevens* vermeld verschillende maten en gewichten; grondslagen, aanwijzingen, formules en nomogrammen voor het uitvoeren van berekeningen, enz.

UIT DE VAKPERS

VECHTWAGENS EN STATISTIEK.

Onder dezen titel behandelt Luitenant-kolonel PERRÉ de vervaardiging en de verliezen van de aan Fransche zijde gebruikte vechtwagens.

Deze vechtwagens waren de „chars moyens” van Schneider en St. Chamond en de „chars légers” van Renault. In tabelvorm geeft Schr. op zeer overzichtelijke wijze aan, dat SCHNEIDER in Juni 1915 op zich genomen had vóór 25 November 1916 400 vechtwagens af te leveren. De eerste kwam Januari 1917, de laatste van deze bestelling in Augustus 1918. Evenzoo bij St. Chamond. Ook hier een bestelling van 400 vechtwagens te leveren vóór 25 December 1916. Hiervan verschenen de eersten in April 1917. Totaal werden er geen 400 maar 294 afgeleverd, waarvan de laatste in September 1918. De grootste moeilijkheid bij den aanmaak was de volkomen onvoorbereidheid van de industrie en de enorme moeite om daartoe geschikte burgerindustrieën om te werken in vechtwagenindustrieën. *Mooier pleidooi voor de noodzaak van industrieele oorlogsvoorbereiding bestaat er wellicht niet.*

Bovendien bleek overduidelijk, dat haastige spoed nog altijd zelden goed is, want het aantal vechtwagens, dat in reparatie moest *alvorens* het front te hebben bereikt, was legio. Een factor, die de snelle aanmaak buitengewoon belemmerde.

Van de totaal bestelde 4635 Renaults werden er 3177 afgeleverd. Van de 1150 die in Mei 1917 klaar moesten zijn, konden er 4, zegge en schrijve 4, worden afgeleverd, die eigenlijk nog niets anders dan een proef waren.

Toen evenwel Renault er op ingeschoten was, volgde de aflevering met groote snelheid.

In Juni 1918 werd zelfs een capaciteit van 600 vechtwagens bereikt.

Duidelijk blijkt uit deze getallen, de groote waarde van een zorgvuldige voorbereiding.

Weliswaar stelt de oorlog ons vaak voor nieuwe verrassingen, maar dat neemt niet weg, dat het bekende en bestaande in vreedstijd zoo goed mogelijk dient te worden voorbereid. Geschiedt dit niet, dan kost dit niet alleen een ontstellend verlies aan materiaal, maar, wat erger is, ook aan menschenlevens, want op het gebied der vechtwagens staat onomstootelijk vast, dat hun inzet gepaard ging met groote daling van de verliezen der Infanterie.

Wat betreft de verliezen bij de vechtwagens aan personeel en materieel, ook deze cijfers zijn zeer interessant. Schr. geeft bij de verliezen nauwkeurig aan (voor zoover mogelijk) op welke wijze de vechtwagens verloren gingen. Uitvoerige staten geven *alle* aanvallen aan, waarbij vechtwagens een rol speelden en dan blijkt, dat van 1064 *Schneider* en *St. Chamond vechtwagens* er *buiten gevecht* werden *gesteld door*:

het „Kanon”:	301
mijnen:	3
draagbare Infanterie	
vuurwapenen:	3
verdwenen:	1

Totaal: 308 of wel 28.9 %.

Van de 3177 *Renaults* werden *buiten gevecht gesteld door*:

het „Kanon”:	356
mijnen:	13
draagbare Infanterie	
vuurwapen:	1
onbekende oorzaak of	
verdwenen:	70

Totaal: 440 of wel 13,8 %.

Het totaal der personeel verliezen bedroeg aan dooden: 302 man; gewonden 1.459 man en vermisten 251 man. Totaal 2903 of wel 13.2 % van het totaal.

De vergelijking tusschen de verliespercentages der zware (*Schneider*, *St. Chamond*) en

lichte (Renault) vechtwagens, valt ver in het voordeel der lichte vechtwagens uit. *Snelheid en beweeglijkheid zijn dus zeer belangrijke factoren, ook dus uit een oogpunt van veiligheid der bemanning.* Uit de tabellen blijkt tevens, dat de acties, die de *minste* verliezen aan vechtwagens opleverden waren:

1°. De aanvallen, die door een behoorlijke artilleristische voorbereiding waren voorafgegaan.

2°. Snel georganiseerde tegenaanvallen.

3°. Vervolgelingen.

De verrassende aanvallen zonder voorafgaande artilleristische voorbereiding waren meestal zeer kostbaar.

Tevens blijkt, dat het „Kanon” de *gevaarlijkste vijand voor de vechtwagens* is. Op rekening van het kanon komt 88 % der toegebrachte verliezen. Jammer genoeg vermeldt Schr. niet, hoe deze verliezen werden toegebracht n.l. door direct gericht vuur van het enkele stuk, dan wel door afsluitingsvuren.

De verliezen toegebracht door mijnen bedroegen slechts 2 %. Vergeten we echter niet, dat dit anti-vechtwagenmiddel eerst in het laatste deel van den oorlog zijn intrede deed. Bij herhaling bleek toen de geweldige afstootende kracht van dit middel.

De verliezen toegebracht door draagbare infanterie vuurwapenen zijn zeer gering geweest.

De vechtwagen, voornamelijk in het leven geroepen, om aan de infanterie een weg te banen, door de voor haar ondoorschrijdbaar geworden vuurzône der moorddadige automatische infanterie vuurwapenen, is daar ontegenzeggelijk in geslaagd. Aan den anderen kant blijkt, dat, wat de mitrailleur t.o.v. de Infanterie is, het „kanon” is t.o.v. van de vechtwagens, hoewel nog niet in die mate als de mitrailleur t.o.v. de Infanterie.

Waar wij *onherroepelijk* den weg op gaan van den „vechtwagen oorlog”, dient er op te worden gewezen, dat wij in ons leger per Regiment Infanterie beschikken over 36 zware mitrailleurs, 72 lichte mitrailleurs en slechts 4 stukken 6 Veld voor directe vechtwagen bestrijding.

Bovendien beschikt de Divisie nog over een afzonderlijke Mitrailleur Compagnie. Per Divisie beschikken wij dus over 144 zw. mitrs. en 316 lt. mitrs., tezamen 360 mitrs. Daartegenover slechts 12 (twaalf!!!) stukken 6 Veld, zonder schild, met groote vuurhoogte, en gering zijdelingsch schootsveld. Bovendien is er geen sprake van, dat er van onze toch al zoo zwakke D.A. stukken 7 Veld zouden kunnen worden afgenomen voor vechtwagenbestrijding. Het zwaartepunt onzer bewapening ligt dus wel *heel erg* bij onze mitrs., mitrs., die, ondanks hun vrij jeugdig bestaan, toch alweer de „oude” richting der oorlogvoering vertegenwoordigen. De *moderne* richting eischt *MINSTENS* gelijkwaardigheid tusschen de mitrs. en de anti-vechtwagen kanonnen. Zoolang wij nog niet het roer hebben omgegooid en doelbewust de nieuwe richting ingaan (op moderne leest geschoeide anti-vechtwagen bestrijding), zullen wij, met wellicht daaraan verbonden tactische, wellicht strategische nadeelen, meer dan ooit de natuurlijke vechtwagen hindernissen moeten benutten, willen wij niet van het gevechtveld worden weggevaagd, m.a.w. *de beweeglijkheid en de vrijheid van optreden van ons leger, worden door het ontbreken van een behoorlijk georganiseerde anti-vechtwagen bestrijding, in bedenkelijke mate verkleind!!*

Een vergelijking van de personeelsverliezen met die der Infanterie, doet ons zien, dat die van de bediening der vechtwagens beduidend lager is. Ook op deze wijze komt het optreden van vechtwagens het sparen van menschenlevens ten goede, ongeacht het feit, dat *door het optreden der vechtwagens de taak der Infanterie* oneindig veel gemakkelijker, ja zelfs *van onmogelijk weer mogelijk is geworden.*

Deze zeer interessante studie is een bestudeering door ieder Nederlandsch officier en door een ieder die de belangen van volk en weermacht aan het hart gaat ten volle waard.

Revue d'infanterie, Juli 1935.

B. K.

INFANTERIEWAPENEN EN VECHTWAGENAANVAL.

De wapentechniek staat tegenwoordig op een zoodanig standpunt, dat de tactiek veel vrijer is in de eischen, die zij aan wapens voor een bepaald doel kan stellen. Dit leidt langzamerhand tot een duidelijker verschil tusschen wapens van offensieven en defensieven aard, dan vroeger het geval was. De steeds meer bestreken baan van geweren en mitrailleurs heeft aan deze wapens een uitgesproken defensief karakter verleend. Defensief vuur heeft ten doel beweging van den vijand te verhinderen, offensief vuur heeft ten doel beweging van eigen troepen mogelijk te maken. Dekking tegen het bestrijkend vuur van defensieve wapenen is betrekkelijk gemakkelijk; houdt dit vuur op, dan is de gedekte man zelf weer onmiddellijk tot vuren gereed; reeds een ondiepe terrein-

plooi geeft voldoende dekking. Bovendien moet dit bestreken vuur reeds gestaakt worden, als de eigen troep nog op te grooten afstand is van de tegenpartij, om het resultaat daarvan te kunnen benutten. Het offensieve vuur van den infanterie-mortier stelt veel hoogere eischen aan de dekking; daardoor wordt het tot vuren gereed zijn na het ophouden van dat vuur vertraagd. Bovendien kan dit krombaanvuur worden voortgezet, tot de eigen troep de tegenpartij zeer dicht genaderd is; deze beide omstandigheden maken het mogelijk het resultaat van dit vuur tijdig te benutten. Uit de beschreven verhoudingen blijkt tevens hoe uiterst belangrijk als eigenschappen van het offensieve vuur zijn: *kleine spreidingen en zeer plaatselijke werkzaamheid* van de brisantgranaat.

Dit scherpe verschil tusschen offensieve en defensieve vuurkracht bestond in 1914 nog niet. Geweer en mitrailleur hadden als defensieve vuurkracht veel grootere waarde dan als offensieve vuurkracht. Dit was één der oorzaken, die voerde tot het verstarren der fronten, en daarmede tot den stellingoorlog. Eén van de middelen om de aanvalskracht opnieuw te doen opleven, was de vechtwagen. Daarmede trachtte men alle moeilijkheden, die door den aanval geschapen werden, met één slag te overwinnen. Het vuur van den vechtwagen is eveneens bestreken, maar hij verbindt het zoo nauw met beweging, dat hij in staat is de bereikte voordeelen onmiddellijk uit te buiten. Ondanks zijn vlakbaanwapens is hij echter niet in staat, defensief vuur af te geven; daartoe zijn de meegevoerde munitie voorraden te gering en is de aanvoer tijdens het gevecht te slecht verzekerd. Daarom is ook de uitspraak onjuist, dat de vechtwagen het beste verdedigingsmiddel vormt tegen den vechtwagen, een uitspraak waartegen ook EIMANNSBERGER opkomt in zijn boek: „Der Kampfwagenkrieg" (München 1934). De defensieve vuurkracht moet het zijn, die den vechtwagens een onverbiddelek „halt" toeroept.

Van een zuiver wapentechnisch standpunt zijn de kansen van den weinig uitzicht biedenden vechtwagen tegen een goed gedekt infanteriekanon gering. Zijn groote snelheid helpt hem in zoverre weinig, dat daardoor de trefkans van het infanteriekanon wel wordt verminderd, doch tevens het afgeven van werkzaam vuur uit den vechtwagen praktisch onmogelijk wordt. Ook aanvallen van uit een nevelscherm heeft slechts betrekkelijke waarde, daar de bediening van het infanteriekanon den vechtwagen toch eerder onder vuur zal kunnen nemen, dan deze hen.

Blijkens deze, zijne beschouwingen acht Dr. DÄNIKER een goede oplossing van het vraagstuk der verdediging tegen vechtwagens mogelijk, al ontveinst hij zich de moeilijkheden daarvan niet. Want indien de kansen van het enkele infanteriekanon tegen den enkelen vechtwagen gunstig zijn, juist bij het optreden van de vechtwagens in massa komen de moeilijkheden naar voren. Sommige deskundigen nemen aan, dat elk infanteriekanon bij een aanval 3 à 4 vechtwagens buiten gevecht kan stellen, waarna men op tactische gronden tot een indeeling van 14 à 16 stukken per bataljon komt, werkelijk een afschrikwekkend getal! Echter behoeft de verdediging tegen vechtwagens niet uitsluitend aan het infanteriekanon te worden overgelaten.

Aan de hand van trefkansberekeningen laat zich aantonen dat afsluitingsvuur van de divisie-artillerie ongeschikt is daartoe mede te werken en slechts op munitieverspilling neer komt. De verdediging tegen vechtwagens moet op brederen leest worden geschoeid. Zeer zeker is dit de bijzondere taak van het infanteriekanon, dat dan ook voor geen andere doeleinden — b.v. luchtdoelvuur — mag worden ingezet. Een compromis is ten deze uit den booze. De infanteriekanonnen vormen het geraamte; andere wapens moeten hen in hun taak bijstaan. In de eerste plaats komt daarvoor het veldkanon in aanmerking, dat door vuursnelheid en vermogen uitstekend in staat is, vechtwagens buiten gevecht te stellen; een pivot-affuit zal in de toekomst gewenscht zijn. Bovendien is het mogelijk, dat geweren en vooral zwaardere mitrailleurs met bijzondere munitie uitgerust, de lichter gepantserde vechtwagens buiten gevecht stellen: daarnaast kan men speciale geweren tegen vechtwagens ontwikkelen. Bovendien kan men de infanterie-mortieren voorzien van een schietbuis van kleiner kaliber die apart wordt ingezet, en ze inrichten voor vlakbaanvuur.

Van het grootste belang is echter een behoorlijke voorbereiding van de verdediging tegen vechtwagens. De successen in den wereldoorlog berustten voor het grootste deel op het ontbreken van een behoorlijk georganiseerde verdediging. Ook in China en in den Chaco is dit weer gebleken. Vliegtuigen in samenwerking met vechtwagens voor het gemakkelijker ontdekken en bestrijden van de goed tegen zicht gedekte infanteriekanonnen voldeden niet; aanvallen van een te gering aantal vechtwagens liepen op hun totale vernietiging uit. Een feit is dat de moderne vechtwagen in hooge mate geschikt is, om terreinhindernissen te overwinnen, doch, met een groot aantal gelijk aanvallend, wordt de bewegingsvrijheid zeer sterk beperkt.

Voorts moet worden bedacht, dat de mogelijkheden der verdediging nog niet zijn

uitgeput, terwijl de ontwikkeling van den vechtwagen langzamerhand als afgesloten kan worden beschouwd.

De moderne, sterk in de diepte uitgebreide verdedigingsstelling is uitermate geschikt, om een vechtwagen aanval geleidelijk tot staan te brengen. Door een handig verdeelde opstelling en dekking der verdedigingswapens, die elk geheel op zich zelf moeten worden ingezet, wordt het voor de vechtwagens practisch onmogelijk deze te onderkennen en te bestrijden. De vechtwagen moet het wapen eerst zoeken, maar wordt zelf op het daarvoor gunstigst oogenblik onder vuur genomen.

Moeilijker wordt het een dergelijken aanval af te slaan, indien de tijd voor een verder doorgevoerde voorbereiding heeft ontbroken, of wanneer het er om gaat, eigen troepenbewegingen te beschermen. Overvallen van op zich zelf staande vechtwagenafdeelingen echter zullen zelden meer dan plaatselijke successen boeken, temeer waar zij niet in staat zijn behaalde voordeelen duurzaam te verzekeren.

De schrijver komt tenslotte tot de uitspraak dat de verdediging tegen vechtwagens het best kan worden toevertrouwd aan wapens met een uitgesproken verdedigend karakter, en dat de technische ontwikkeling de kansen daarvoor in gunstigen zin beïnvloedt.

Wehrtechnische Monatshefte 1935 No. 4.

A. E.

DE AFWEER VAN VECHTWAGENS DOOR MIJNEN.

In een bespreking in de Deutsche Wehr van het boek „Kampfwagen an die Front" van luitenant-kolonel NEHRING (Uitg. JOHANNES DETKE, Kommanditgesellschaft, Leipzig) wordt gewezen op het wellicht beslissende afweermiddel tegen vechtwagens: het *mijnenveld* (vergelijk V. I. S. VIII punt 23).

De landmijn, een der strijdmiddelen van den modernen gemotoriseerden pionier, zal, juist en doelbewust verder ontwikkeld en toegepast, niet alleen operatief, maar ook tactisch resultaten afwerpen, die gelijk kunnen worden gesteld met die van de zeemijn. Het zal mogelijk zijn landstreken evenzoo voor vechtwagens af te sluiten, als dat met zeegeedeelten kan worden gedaan. Zulks te meer, omdat verschillende terreinen reeds uit zich zelf „kampfwagensicher" zijn.

Het snel kunnen leggen van mijnenvelden, hetgeen medebrengt motorisering van de daartoe bestemde troepen en bedrijfsvaardigheid van het materieel, is uiteraard een eerste vereischte.

Een zelfde stem klinkt in het Militär Wochenblatt. Schr. wijst er hier op, dat een organisatie met een Vew. afweer Comp. per Reg. en een Vew. afweer Afd. per Div. (de nieuwe Deutsche organisatie) geen voldoende waarborg schenkt om vew. aanvallen te kunnen afslaan. Indeeling van nog meer anti-vew. geschut zou, naar Schr.'s oordeel, de organisatie topzwaar maken. Ook hij wil de afweer daarom aanvullen door het leggen van mijnen en dit opdragen aan een per Bat. in te delen pioniersectie en voorts aan het gemotoriseerde Bat. divisiepioniers.

Deutsche Wehr, 27 Juni 1935.

Militär Wochenblatt, 11 Mei 1935.

C.

INFANTERIEPIONIERS.

In de rubriek „Aus der Truppe — für die Truppe" van onderstaand blad wordt van verschillende zijden de wenschelijkheid bepleit om bij het bataljon *infanterie-pioniers* in te deelen. Eén der inzenders wenscht deze te organiseeren in een groep der Comp., de overige schrijvers geven echter de voorkeur aan een sectie per bataljon.

Deze drang komt voort uit de omstandigheid, dat aan de infanterie thans pionier-technisch zóó hoge eischen worden gesteld, dat het niet meer mogelijk is alle infanteristen in dit opzicht voldoende te bekwaren en de behoefte zich dus doet gevoelen aan specialisten. Men wenscht de infanterie-pioniers te voet, uitsluitend bewapend ter zelfverdediging, dus zonder lt. mitrs.

Onder de technische werkzaamheden, die men aan inf.-pioniers wil opdragen, wordt genoemd het leggen van mijnen tot afweer van vechtwagens. Voorts wenscht men de inf.-pioniers tevens te belasten met de gasontsmetting.

Indien men in het Deutsche leger — waar de militaire eerste oefentijd een jaar wordt — geen kans meer ziet alle infanteristen voldoende pionier-technisch te scholen, hoe veel te minder kan dit dan bij ons geschieden. Ook bij ons zou een sectie inf.-pioniers per

bataljon van onbetaalbaar nut zijn, te meer indien men bedenkt dat onze divisie slechts over één Comp. pioniers beschikt, tegen een Bat. per Duitse Div. De uitbouw van ons leger wordt echter geremd door het reeds thans te krappe contingent en dat terwijl duizenden werkeloos rondlopen!

Militär-Wochenblatt, 25 Dec. 1934,
5 Maart, 2 April en 4 Juni 1935.

C.

BETALING ABONNEMENT 1e KWARTAAL 1936.

Tot 1 Jan. a.s. bestaat gelegenheid het abonnement voor het 1e Kwartaal 1936 à f 2,50 (Binnenland) te voldoen per postwissel of door overschrijving op postrekening 44715, met duidelijke vermelding waarvoor het bedrag bedoeld is.

Na dien datum zal over het abonnement, verhoogd met 15 cent incasso-kosten, per kwitantie worden beschikt.

BAND 1935.

Voor den jaargang 1935 worden weder blauw linnen banden beschikbaar gesteld.

Toezending volgt uitsluitend na ontvangst van f 1,20 per postwissel of na overschrijving op postrekening 44715.

Administratie „De Militaire Spectator” - Zwarteweg 1
Den Haag.

ZWANENBERG'S

Vleesch- en

Groenten Conserven zijn
voedzaam smakelijk en gezond

E.G. KLEM

Havermarkt 16, Breda

MILITAIRE SCHOENMAKERIJ

ARNHEMSCHE ZEILMAKERIJ

G. L. SANDERS

LANGSTRAAT 202 EN SCHOOLPLAATS 6
TELEFOON 25285 — ARNHEM

Levert vakkundig afgewerkte
waterdichte dekkleden,
legertenten en markiezen
VRAAGT PRIJS - Groote
voorraad kampeertenten

REPARATIE INRICHTING - VERHUUR

MELKBEDRIJF „DE ZUIDSINGEL”

ZUIDSINGEL 20

AMERSFOORT

Specialiteit in: GEPASTEURISEERDE MELK EN
MELKPRODUCTEN, BOTER, KAAS EN EIEREN
LEVERANCIER AAN HET GARNIZOEN